

KELAN TERAPIAN PALVELUKUVAUS

Vaativan lääkinällisen kuntoutuksen yksilölliset lasten ja nuorten fysio- ja toimintaterapiat

Voimassa 1.5.2019 alkaen

SISÄLLYS

1	Yleiset periaatteet	3
1.1	Palvelukuvauksen käyttötarkoitus ja tavoitteet	3
1.2	Kuntoutuksessa noudettavat periaatteet	3
1.2.1	Hoitava taho ja kuntoutussuunnitelma	3
1.2.2	Hyvä kuntoutuskäytäntö.....	4
2	Asiakkaan ja hänen huoltajansa oikeudet ja velvollisuudet	5
2.1	Kuntoutuksen toteutus	5
2.2	Kieli ja tulkin käyttö kuntoutuksessa.....	6
2.3	Huoltajat	7
2.4	Matkakustannusten korvaaminen	7
3	Terapian toteuttaminen	7
3.1	Terapian toteuttamiseen liittyvät asiat	7
3.2	Asiakkaan tietojen ja kuntoutusasiakirjojen käsittely	8
3.2.1	Tietojen saaminen ja luovuttaminen.....	9
3.2.2	Yhteistyö ja yhteydenpito	9
3.2.3	Tietojen luovuttaminen tutkimuksen käyttöön.....	9
3.2.4	Dokumentaatio	9
3.3	Asiakasturvallisuus	10
3.3.1	Vakuutusturva.....	10
3.3.2	Ensiapuvalmius.....	11
3.3.3	Menettelyohjeet erityistilanteissa	11
3.3.4	Vakavista tapaturmista ilmoittaminen.....	11
3.3.5	Turvallisuus	12
3.4	Kuntoutuskustannusten laskuttaminen.....	12
3.5	Tuloksellisuuden seurantaan ja kuntoutuksen kehittämiseen liittyvä tutkimus	13
3.6	Markkinointi	13
4	Kelan tehtävät.....	14
4.1	Terapioiden hankinnan periaatteet.....	14
4.1.1	Tarjouskilpailu.....	14
4.1.2	Palveluntuottaja	14
4.1.3	Sopimukset.....	15
4.2	Kuntoutusasiain vireilletulo ja käsittely	15
4.2.1	Päätöksestä tiedottaminen.....	15
4.2.2	Jatkotoimenpiteet.....	16

4.2.3	Kustannusten maksaminen.....	16
4.3	Auditointi.....	16
5	Vaativan lääkinällisen kuntoutuksen lasten ja nuorten fysio- ja toimintaterapia	17
5.1	Terapiamuodot.....	17
5.1.1	Fysioterapia	17
5.1.2	Toimintaterapia	18
5.2	Yksilöterapia	19
5.2.1	Yksilöterapiakertojen kesto	21
5.2.2	Yksilöterapian sisältö	22
5.2.3	Yksilöterapia: toimipiste, toimitilallinen ja toimitilaton palveluntuottaja.....	25
5.3	Terapiakerran hinnan muodostuminen.....	26
5.4	Kuntoutuspalaute.....	27
5.5	Arviointi.....	27
5.5.1	Mittaus- ja arviointimenetelmät	28
5.5.2	Kuntoutuksen asiakaslähtöisyyttä koskeva kysely	28
5.6	Etäkuntoutus.....	29
6	LIITE 1	31
	LIITE 2.....	33

1 YLEISET PERIAATTEET

1.1 Palvelukuvauksen käyttötarkoitus ja tavoitteet

Tässä palvelukuvauksessa määritellään Kelan vaativana lääkinällisenä kuntoutuksena järjestettävien lasten ja nuorten fysio- ja toimintaterapioiden sisältö, rakenne, henkilöstö ja laatuvaatimukset.

Palvelukuvauksen tavoitteena on varmistaa, että Kelan järjestämissä terapioiden lapsen ja nuorten ja hänen perheensä tarpeet, oikeudet ja velvollisuudet on huomioitu ja kuntoutus on hyvän kuntoutuskäytännön mukaista ja laadukasta.

Palveluntuottaja on velvollinen ensisijaisesti noudattamaan voimassa olevaa kuntoutustointia ohjaavaa lainsäädäntöä ja siinä tapahtuvia muutoksia. Voimassa oleva lainsäädäntö on ensisijainen tähän palvelukuvaukseen nähden. Näiden lisäksi palveluntuottajan tulee palvelun toteuttamiseksi perehtyä Kelan vaativan lääkinällisen kuntoutuksen etuusohjeisiin, jotka julkaistaan 1.5.2019 lukien.

1.2 Kuntoutuksessa noudettavat periaatteet

Kela voi järjestää lasten ja nuorten fysio- ja toimintaterapiaa, kun vaativan lääkinällisen kuntoutuksen myöntöedellytykset täyttyvät lapselle tai nuorelle, joka on kuntoutusta hakiessaan alle 18 vuotias.

Lasten ja nuorten fysio- ja toimintaterapiaa myönnetään vaativana lääkinällisenä kuntoutuksena suoriutumisen ja osallistumisen mahdollistamiseksi, kun Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (KKRL) 9–10 §:n myöntämisedellytykset täyttyvät. Kela ei järjestä kuntoutusta, jos se liittyy välittömästi sairaanhoitoon tai jos lapsi tai nuori on laitoshoidossa. Julkinen terveydenhuolto järjestää kuntoutuksen kunnan järjestämän lyhyt- ja pitkäaikaisen sairaala- tai intervallihoidon aikana. Yksilöterapiassa päätösvaihe voidaan toteuttaa myös KKRL:n 12 §:n mukaisena harkinnanvaraisena kuntoutuksena Kelan ja palveluntuottajan lasten ja nuorten toimintaterapian ja fysioterapian tuottamisesta tekemän terapisopimuksen mukaisilla hinnoilla ja ehdoilla.

Vaativa lääkinällinen kuntoutus perustuu julkisessa terveydenhuollossa (jäljempänä hoitava taho) laadittuun hyvän kuntoutuskäytännön mukaiseen kirjalliseen kuntoutussuunnitelmaan, jossa on suositeltu lapselle tai nuorelle suoriutumisen ja osallistumisen kannalta tarpeellinen kuntoutus. Järjestettävien terapioiden tulee olla hyvän kuntoutuskäytännön mukaisia sekä perustua erityisasiantuntemukseen ja tarpeelliseen yhteistyöhön.

Jatkossa lapsesta tai nuoresta käytetään termiä asiakas.

Palveluntuottajakäsite on määritelty kohdassa 4.1.2. Palveluntuottaja vastaa tämän palvelukuvauksen mukaisen terapian toteuttamisesta ja terapeuttien tekemästä työstä. Terapeuttikäsitettä käytetään tässä palvelukuvauksessa siinä tilanteessa, kun on kysymys terapiatilanteesta ja varsinaisesta terapian toteuttamisesta.

1.2.1 Hoitava taho ja kuntoutussuunnitelma

Hoitava taho on se julkisen terveydenhuollon yksikkö, joka on vastuussa vaativaa lääkinnällistä kuntoutusta tarvitsevan asia kkaan hoidosta, kuntoutustarpeen arvioinnista, kuntoutuksen suunnittelusta ja seurannasta sekä tarpeenmukaisen hoidon jatkuvuudesta kuntoutuksen aikana.

Asiakas ja hänen huoltajansa, hoitavan tahon lääkäri ja mahdollinen moniammatillinen työryhmä laativat kuntoutussuunnitelman yhteistyössä. Se tehdään lomakkeella, jonka nimi on Kuntoutussuunnitelma, vaativa lääkinnällinen kuntoutus (KU 207), tai B-lääkärintlausunnolla, jossa on vastaavat tiedot. Suunnitelma tehdään vähintään 1 - 3 kolmeksi vuodeksi. Kuntoutussuunnitelman allekirjoittaa lääkäri. Kuntoutussuunnitelman tekoon osallistuu mahdollisuuksiensa mukaan asiakkaan vaativan lääkinnällisen kuntoutuksen terapeutti.

Kuntoutussuunnitelma perustuu asiakkaan ja hänen huoltajansa sekä hoitavan tahon yhteistyössä arvioimaan kuntoutustarpeeseen ja seurantaan sekä kuntoutustarpeen perusteella asetettuihin asiakkaalle merkityksellisiin, konkreettisiin ja saavutettavissa oleviin suoriutumisista ja osallistumisista mahdollistaviin tavoitteisiin. Suunnittelussa otetaan huomioon asiakkaan kokonaistilanne ja samalla varmistetaan, että eri kuntoutustoimenpiteistä syntyvä kokonaisuus ja intensiivistä työskentelyä vaativien erilaisten tavoitteiden määrä on kohtuullinen ja tarkoituksenmukainen. Suunnitelmassa kuvataan toteutuneen kuntoutuksen tuloksellisuus sekä perustellaan haetun kuntoutuksen ajankohtainen tarve.

Kunta voi hankkia kuntoutussuunnitelman tekemisen ostopalveluna yksityiseltä palveluntuottajalta. Tämä edellyttää, että palveluntuottaja pyytää suunnitelmaan kunnan hyväksynnän. Palveluntuottaja ei voi tehdä kuntoutussuunnitelmaa silloin, jos palveluntuottaja toimisi sekä asiakkaan kuntoutussuunnitelman tekijänä että hänen kuntoutuksensa palveluntuottajana Kelan järjestämässä kuntoutuksessa.

1.2.2 Hyvä kuntoutuskäytäntö

Terapian tulee vastata hyvää kuntoutuskäytäntöä. Hyvä kuntoutuskäytäntö pohjautuu kuntoutuksesta saatuun tieteelliseen näyttöön. Sitä täydentävät Kelan ja julkisen terveydenhuollon kuntoutuksessa yleisesti hyväksytyt vakiintuneet ja kokemusperäisesti perustellut menetelytavat.

Hyvän kuntoutuskäytännön mukainen kuntoutus on tavoitteellista, aktiivista ja asiakaslähtöistä. Sen lähtökohtana ovat asiakkaan arjen toiminnoissa suoriutumiseen ja osallistumiseen liittyvät tarpeet. Kuntoutuksen viitekehys on ICF (WHO:n toimintakyvyn, toimintarajoitteiden ja terveyden kansainvälinen luokitus).

Hyvän kuntoutuskäytännön mukainen vaativa lääkinnällinen kuntoutus perustuu erityisasiantuntemukseen ja tarpeelliseen yhteistyöhön. Kuntoutuksessa otetaan huomioon asiakkaan fyysiset, psyykkiset, sosiaaliset ja kognitiiviset tarpeet sekä ICF:n mukaisesti toimintakyvyn eri osa-alueet, yksilö- ja ympäristötekijät ja niiden väliset vuorovaikutussuhteet. Tarkoituksena on saada asiakkaan voimavarat käyttöön siten, että kuntoutuminen mahdollistaa arjen toiminnoista tai opiskelusta suoriutumista ja osallistumista.

Vaativa lääkinnällinen kuntoutus toteutuu asiakkaan omaa aktiivisuutta korostavalla ja huoltajaa sekä muita lähitoimijoita ohjaavalla tavalla. Kuntoutuksessa tehdään asiakkaan tarpeen mukaisesti monialaista yhteistyötä hänen läheisten ja muiden asiakkaalle merkityksellisten toimijoiden kanssa esimerkiksi päiväkodissa tai koulussa tai asumispalveluissa. Tavoitteena on, että he toimivat päivittäisissä toiminnoissa ja ympäristöissä kuntoutumista edistävillä yhteisillä tavoilla asiakkaan kuntoutustavoitteiden saavuttamiseksi.

Kela järjestää terapiaa yksilöllisen tarpeen mukaan säännöllisenä, ajoittain tiivistettynä, tautotettuna tai harvajaksoisesti ohjauksellisesti toteutettuna. Kuntoutus perustuu hyvän kuntoutuskäytännön mukaiseen kuntoutussuunnitelmaan.

ICF kuntoutuksessa

ICF valmistui monikansallisenä ja moniammatillisena yhteistyönä WHO:ssa vuonna 2001. Suomennos otettiin käyttöön vuonna 2004 ja sähköinen versio vuonna 2014 (www.julkari.fi).

Toimintakyky käsittää kehon toiminnot ja rakenteet, yksilön suoritukset sekä osallistumisen yhteiskunnan ja oman elämän toimintoihin. Toimintakyky on moniulotteinen, terveydentilan, sekä yksilön ja ympäristötekijöiden yhteisvaikutuksesta muuttuva kokonaisuus. Sitä tulee tarkastella arjen näkökulmasta. Kuntoutuksen avulla tuetaan asiakasta, jotta hän voi toteuttaa tavoitteitaan arjessaan ja ylläpitää työ-, opiskelu- ja toimintakykyään.

Terapeutti hyödyntää Kelan kuntoutuksessa ICF-viitekehystä. Terapeutti ja asiakas sekä hänen huoltajansa hahmottavat kokonaisvaltaisesti asiakkaan toimintakyvyn, sen muutokset ja niihin vaikuttavien tekijöiden vuorovaikutussuhteet. ICF-viitekehys tukee asiakkaan tavoitteiden asettamista.

Lisätietoja löytyy Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen verkkosivuilta www.thl.fi.

2 ASIAKKAAN JA HÄNEN HUOLTAJANSA OIKEUDET JA VELVOLLISUUDET

2.1 Kuntoutuksen toteutus

Asiakkaalla on kuntoutuspäätöksen perusteella oikeus laadukkaaseen, hänen omiin tarpeisiinsa ja tavoitteisiinsa perustuvaan kuntoutukseen. Asiakkaan autonomiaa ja ihmisarvoa kunnioitetaan, eikä hänen yksityisyyttään loukata. Asiakas on mahdollisimman aktiivinen toimija, joka osallistuu kuntoutuksensa suunnitteluun ja hänelle mielekkäiden menetelmien valintaan.

Asiakas ottaa ikä- tai kehitystasonsa mukaisesti vastuuta omasta kuntoutumisestaan ja osallistuu jatkuvaan kuntoutuksen tuloksellisuuden arviointiin. Asiakas ja hänen huoltajansa huolehtivat mahdollisuuksiensa mukaan kuntoutukseen liittyvästä tiedonvälityksestä lähiverkostossaan. Asiakas ja terapeutti käyttävät terapiaan koko kuntoutuspäätöksessä myönnetyn terapiakerran ajan. Asiakas ja hänen huoltajansa sitoutuu käyttämään sovitut terapiakerrat ja esteen tullessa perumaan ne hyvissä ajoin. Jos asiakas ja hänen huoltajansa haluavat keskeyttää kuntoutuksen, he keskustelevat asiasta terapeutin ja hoitavan tahon kanssa. Asiakas ja hänen huoltajansa ilmoittavat kuntoutuksen keskeyttämisestä Kelaan.

Jos asiakas on laitoshoidossa, hän ei ole oikeutettu Kelan järjestämään kuntoutukseen. Asiakkaan huoltaja on velvollinen ilmoittamaan asiasta palveluntuottajalle ja pitkäaikaisesta laitoshoidosta myös Kelaan.

Asiakas ja hänen huoltajansa keskustelevat hoitavan tahon kanssa kuntoutussuunnitelman muutostarpeista. Tarvittaessa asiakas ja hänen huoltajansa voivat keskustella asiasta myös terapeutin ja Kelan kanssa.

Asiakkaan valinta

Asiakkaalla ja hänen huoltajallaan on oikeus itse valita palveluntuottaja hakemaansa kuntoutukseen Kelan hyväksymistä palveluntuottajista Palveluntuottajan haku -toiminnossa www.kela.fi/kuntoutus. Asiakas ja hänen huoltajansa voivat palveluntuottajaa valitessaan käyttää tätä toimintoa. Tarvittaessa he voivat pyytää valintaan apua hoitavalta taholta tai Kelasta. Palveluntuottajan valinnan edellytyksenä on, että kuntoutus voidaan toteuttaa vaikuttavasti ja terapiakäynnistä aiheutuvat matkakustannukset ovat kohtuulliset.

Matkakustannusten korvaamisen perusteet tarkentuvat sen jälkeen, kun sosiaali- ja terveydenhuollon uudistukseen ja maakuntien perustamiseen liittyvät lakiluonnokset valmistuvat.

Asiakkaan palaute

Asiakas ja hänen huoltajansa voivat antaa kirjallisen tai suullisen palautteen saamastaan kuntoutuksesta palveluntuottajalle tai Kelalle. Palveluntuottaja huomioi palautteen ja kirjaa sen asiakkaan asiakirjoihin. Jos asiakas ja hänen huoltajansa antavat asiakaspalautetta Kelalle, heidän antamaa palautetta ei kirjata asiakasta koskeviin asiakirjoihin, vaan palveluntuottaja kirjaa palautteen omiin tiedostoihinsa ilman tunnistetietoja.

2.2 Kieli ja tulkin käyttö kuntoutuksessa

Asiakkaalla ja hänen huoltajallaan on oikeus käyttää suomea tai ruotsia kuntoutuksen aikana sekä kuntoutukseen liittyvissä tilanteissa. Ruotsia äidinkielenään käyttävän asiakkaan kielelliset oikeudet turvataan siten kuin kielilaissa (423/2003) säädetään. Ruotsinkielisellä asiakkaalla on oikeus tulkkaukseen, jos kuntoutuspalvelua ei toteuteta ruotsiksi.

Saamenkielisten kielelliset oikeudet kuntoutuksessa turvataan siten kuin saamen kielilaissa säädetään (1086/2003).

Asiakkaan huoltaja tilaa tulkin.

Tulkkauksen lisäksi asiakkaan ja hänen huoltajansa tulee saada kuntoutuspalaute ruotsin tai saamen kielellä.

Muuta vierasta kieltä äidinkielenään käyttävälle asiakkaalle ja hänen huoltajalleen järjestetään tulkkausta Kelassa määritellyn mukaisesti läsnä- tai etätulkkauksena. Kela korvaa tulkkauksesta aiheutuvat kustannukset tulkkauspalveluntuottajille. Asiakkaalle ja hänen huoltajalleen tulkkaus on maksutonta.

Kela lähettää kuntoutuksen palveluntuottajalle kuntoutuspäätöksen liitteenä *Vieraan kielen tulkkauksen järjestäminen kuntoutuksessa* -ohjekirjeen, joka sisältää ohjeet tulkin tilaamiseksi ja tulkkauksen toteuttamiseksi.

Kuntoutuksen palveluntuottaja

- sopii kuntoutusajankohdat ja tulkkausta vaativat ajankohdat yhdessä asiakkaan ja hänen huoltajansa kanssa
- ilmoittaa sovitut kuntoutusajankohdat Vammaisten tulkkauspalvelukeskukseen (VATU-keskus), joka hoitaa vieraan kielen tulkin tilauksen
- soittaa tulkillle terapiakäynnin alkaessa, kun tulkkaus toteutetaan etätulkkauksena puhelimitse.

Lisää tietoa vieraan kielen tulkkauksen järjestämisestä löytyy osoitteesta www.kela.fi > Yhteistyökumppanit > Kuntoutuspalvelut > Vieraan kielen tulkkaus kuntoutuksessa.

Lisäksi kuulonäkövammaisella, kuulovammaisella tai puhevammaisella on oikeus saada tulkkitsemis- ja käännösapua siten kuin vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelusta annetussa laissa (133/2010) säädetään. Ennen kuntoutuksen aloittamista kuntoutuksen palveluntuottaja sopii asiakkaan ja hänen huoltajansa kanssa terapiakäynneistä, joihin tarvitaan tulkkausta.

2.3 Huoltajat

Asiakkaan huoltajalla on huoltajan oikeudet ja vastuu myös kuntoutuksen aikana.

2.4 Matkakustannusten korvaaminen

Kela maksaa asiakkaalle ja hänen huoltajalleen korvauksen kuntoutuksesta aiheutuneista tarpeellisista ja kohtuullisista matkakustannuksista siltä osin kuin ne ylittävät matkakustannusten omavastuun. Asiakkaan kuntoutusmatkoista syntyneet kustannukset korvataan hakemuksen ja saatujen selvitysten perusteella.

3 TERAPIAN TOTEUTTAMINEN

3.1 Terapian toteuttamiseen liittyvät asiat

Palveluntuottaja vastaa siitä, että terapeutin toteuttama kuntoutus on palvelukuvauksen, kuntoutuspäätöksen ja asiakkaan ja hänen huoltajansa kanssa sovitun sisällön mukaista. Palveluntuottaja huolehtii, että myönnettyt käyntikerrat toteutuvat tarkoituksenmukaisesti huomioiden päätöksen voimassaoloaika ja myönnettyjen käyntikertojen määrä. Palveluntuottaja nimittää asiakkaalle lasten ja nuorten terapiaan erikoistuneen terapeutin, joka vastaa hänen kuntoutuksensa toteuttamisesta. Ennen kuntoutuksen käynnistymistä terapeutti tutustuu asiakkaan kuntoutussuunnitelmaan ja muihin saamiinsa asiakirjoihin. Tarvittaessa terapeutti pyytää ne Kelasta.

Terapeutti ottaa yhteyttä asiakkaaseen ja hänen huoltajaansa viimeistään 2 viikon kuluessa Kelan kuntoutuspäätöksen saapumisesta. Terapeutti sopii asiakkaan ja hänen huoltajansa kanssa kuntoutuksen aloittamisesta kuntoutussuunnitelman suosituksen mukaisesti ja varaa asiakkaalle ajan.

Kuntoutuksen alkaessa terapeutti käy läpi kuntoutuksen toteuttamiseen liittyvät periaatteet asiakkaan ja hänen huoltajansa tai lähiverkoston kanssa. Terapeutti kertoo asiakkaalle ja hänen huoltajalleen tai lähiverkostolle eri kuntoutusvaihtoehdoista ja niiden vaikutuksista asiakkaan toimintakykyyn ja osallistumiseen.

Palveluntuottaja huolehtii siitä, että potilasasiamiestiedot ja Kelan palvelukuvaukset ovat selkeästi esillä ja asiakkaan ja hänen omaistensa luettavissa. Jos kuntoutus toteutetaan muualla kuin palveluntuottajan omissa tiloissa, palveluntuottajan on varmistettava, että asiakkaalla ja hänen huoltajallaan on mahdollisuus tutustua palvelukuvauksiin sekä muihin kuntoutusta koskeviin asiakirjoihin.

Palveluntuottaja sopii asiakkaan ja hänen huoltajansa kanssa tarvittavista sijaisjärjestelyistä loma-aikoina ja muuna aikana. Sijaisena voi toimia lapsiin ja nuoriin erikoistunut terapeutti (palvelukuvauksen mukainen). Sijaisjärjestelyistä on sovittava sopimuksen tehneen Kelan vakuutuspiiriin kanssa.

Palveluntuottaja ja terapeutti omalta osaltaan huolehtivat ammattitaidon ja osaamisen ylläpidosta ja kehittämisestä sekä työnohjauksesta. Palveluntuottaja ja terapeutti noudattavat alan ammattieettisiä ja ammatillisia ohjeita, mm. käyttävät vain niitä terapeuttisia menetelmiä, joihin terapeutilla on koulutus ja jotka ovat hyvän kuntoutuskäytännön mukaisia.

Palveluntuottaja huolehtii palvelun laadunvarmistuksesta. Palveluntuottaja hankkii asiakkaalta palautetta toiminnastaan ja sen laadusta kehittääkseen toimintaansa. Kuntoutustoimintojen kehittämiseksi palveluntuottaja mittaa lisäksi palvelunsa kriittisiä kohtia (prosessimittarit). Palveluntuottaja voi esimerkiksi mitata kuntoutuksen keskeytyksiä.

Kela tiedottaa www.kela.fi>Yhteistyökumppanit>Kuntoutus>Tiedotteet palveluntuottajille ajankohtaisista asioista, esimerkiksi kuntoutuksen uusista lomakkeista. Palveluntuottaja on velvollinen seuraamaan näitä sivuja säännöllisesti.

Terapian ajoitus

Palveluntuottaja mahdollistaa, että terapeutti voi toteuttaa terapiaa arkipäivisin työaikansa puitteissa klo 8 – 18 välillä. Terapiaa voidaan palveluntuottajan kanssa sovitusti toteuttaa joustavasti myös muina aikoina asiakkaan ja hänen huoltajansa tarpeiden mukaan.

3.2 Asiakkaan tietojen ja kuntoutusasiakirjojen käsittely

Palveluntuottaja noudattaa toiminnassaan tietosuojaa koskevia lainmukaisia menettelyjä Kelan asiakkaiden potilas- ja henkilötietojen keräämisessä, tietosisällöissä, omassa toiminnassaan, tietojen luovuttamisessa, säilyttämisessä, suojaamisessa, hävittämisessä ja muussa käsittelyssä. Palveluntuottajalla ei ole oikeutta käyttää kuntoutuksen aikana koottuja salassa pidettäviä tietoja muuhun kuin Kelan asiakkaiden kuntoutukseen. Asiakkaalla ja hänen huoltajallaan on oikeus tarkistaa asiakasta koskevat kuntoutusprosessiin liittyvät asiakirjat palveluntuottajalta tai Kelasta. Kelan asiakkaiden tietojen on oltava erikseen poimittavissa muiden palveluntilaajien tai yksikön muista potilasrekisteritiedoista.

Palveluntuottaja noudattaa asiakkaiden asiakirjojen muodostaman henkilörekisterin osalta EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen sekä muun lainsäädännön asettamia velvoitteita. Palveluntuottaja vastaa siitä, että asiakkaiden asiakirjojen ja kuntoutukseen liittyvän muun materiaalin laadinnassa ja säilyttämisessä noudatetaan EU:n yleistä tietosuoja-asetusta (2016/679), henkilötietolakia (523/1999), potilaan asemasta ja oikeuksista annettua lakia (785/1992), sosiaali- ja terveysministeriön asetusta potilasasiakirjoista (298/2009) sekä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annettua lakia (159/2007). Nämä säännökset koskevat myös ääni-, filmi- ja videotallenteita sekä valokuvia. Tämän lisäksi palveluntuottaja noudattaa sähköisen viestinnän tietosuojasäännöksiä (Tietoyhteiskuntakaari 917/2014).

Palveluntuottaja, jonka potilasasiakirjojen pitkäaikaissäilytys toteutetaan sähköisesti, noudattaa potilasasiakirjamerkintöjen osalta lakia sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä palvelusta (159/2007) ja muun muassa kanta-palvelua koskevaa ohjeistusta.

3.2.1 Tietojen saaminen ja luovuttaminen

Palveluntuottaja pyytää asiakkaan huoltajalta yksilöidyn kirjallisen luvan asiakasta koskevien, kuntoutuksen toteuttamisen kannalta tarpeellisten tietojen hankkimiseen muilta tahoilta ja tietojen luovuttamiseen muille tahoille (esim. terveydenhuolto).

Palveluntuottaja ja terapeutti eivät saa luovuttaa asiakasta koskevia tietoja ulkopuolisille ilman lupaa, ellei laissa ole nimenomaista valtuutusta tietojen luovuttamiseen. Kelalla on oikeus saada ja luovuttaa asiakasta koskevia tietoja Kelan kuntoutuslain 59, 60 ja 63 §:ssä tarkoitetuissa tilanteissa.

3.2.2 Yhteistyö ja yhteydenpito

Terapeutti toimii asiakkaan ja hänen huoltajansa suostumuksella aina yhteistyössä hoitavan tahon ja kuntoutusta toteuttavien muiden palveluntuottajien sekä asiakkaan muun lähiverkoston kanssa. Lähiverkostoon kuuluvat asiakkaan kanssa arjessa toimivat henkilöt, kuten sisarukset, isovanhemmat, päiväkodin, koulun ja palvelutalon henkilökunta sekä avustajat. Tiedonkulusta ja yhteistyöstä sovitaan kirjallisesti asiakkaan ja hänen huoltajansa kanssa.

Terapeutti ottaa yhteyttä Kelaan asiassa, joka liittyy yksittäisen asiakkaan kuntoutuspäätökseen, kuntoutuksen toteuttamiseen, kuntoutuslaskun maksuun tai silloin, jos asiakas keskeyttää terapian tai hänen terapiakertansa toistuvasti peruuntuvat. Jos kuntoutuksen aikana todetaan, että asiakkaalle myönnetty kuntoutus ei ole tarkoituksenmukaista, terapeutti keskustelee asiakkaan ja hänen huoltajansa, hoitavan tahon ja Kelan kanssa siitä, miten tilanteessa toimitaan. Terapeutti voi ehdottaa asiakkaan ja hänen huoltajansa kanssa sovittuja, perusteltuja tarkennuksia kuntoutussuunnitelmaan neuvottelemalla niistä hoitavan tahon kanssa.

Jos terapeutin ja asiakkaan välillä ei kehity luottamuksellista terapiasuhdetta, terapeutti neuvottelee tarvittavista toimenpiteistä asiakkaan ja hänen huoltajansa ja Kelan kanssa.

Palvelujen järjestämiseen tai sopimukseen liittyvissä kysymyksissä palveluntuottaja ottaa yhteyttä sopimuksen tehneeseen Kelan vakuutuspiiriin.

3.2.3 Tietojen luovuttaminen tutkimuksen käyttöön

Palveluntuottaja voi käyttää Kelan kuntoutujien tietoja omassa sisäisessä kehittämissänsä, josta ei tehdä julkaistavia tai muuten levitettäviä raportteja. Palveluntuottajan on pyydettävä kirjallinen lupa sekä asiakkailta ja heidän huoltajiltaan että Kelan kuntoutusryhmältä kuntoutuksen aikana tai sen jälkeen tehtävään tutkimukseen, jos tutkimuksessa käytetään kuntoutujien tietoja. Tilanne voi vaatia myös eettisen toimikunnan lausunnon. Palveluntuottaja ja tutkimuksen toteuttaja (tutkijataho tai tutkija) vastaavat siitä, että tarvittava eettisen toimikunnan lausunto on hankittu.

Lisää tietoa löytyy osoitteesta www.kela.fi/kuntoutuspalvelut > Kehittämistoiminta > Kuntoutuspalvelujen tutkimusluvut.

3.2.4 Dokumentaatio

Terapeutti dokumentoi kaikki asiakkaalta ja huoltajalta pyydetyt yksilöidyt luvat, kuten luvat tietojen hankintaan, puhelimitse tehtäviin yhteydenottoihin, asiakirjojen lähettämiseen muille

kuin Kelalle tai hoitavalle taholle, valokuvaukseen, videointiin tai verkkokuntoutukseen ja niistä syntyvän materiaalin käyttöön.

Terapeutti dokumentoi kuntoutuspalvelun toteuttamisen siten, että sen toteutuspaikka, sisältö, laatu, arviointi- ja mittaustulokset, toteutusajankohta sekä asiakkaan ja hänen huoltajansa antama palaute voidaan todeta jälkikäteen asianmukaisten merkintöjen perusteella. Terapeutti kirjaa jokaisen terapiakerran siten, että kuntoutuksen aikaiset tapahtumat, kuten terapian toteuttaminen, käytetyt menetelmät, yhteistyökäynnit ja verkostokäynnit sekä ohjauksikäynnit ja verkostotyö, voidaan jälkikäteen todentaa. Kirjaamista hyödynnetään asiakas-kohtaisessa terapian suunnittelussa, toteuttamisessa, arvioinnissa ja kuntoutuspalautteen laadinnassa sekä jälkikäteen tapahtuvassa prosessin seurannassa ja oman työn arvioinnissa.

Terapeutti dokumentoi asiakkaan asiakirjoihin huoltajan tai lähiverkoston osallistumisen kuntoutukseen. Terapeutti kirjaa asiakkaan ja huoltajan tai lähiverkoston näkemykset, joilla on merkitystä terapian suunnittelussa ja toteuttamisessa. Huoltajan tai lähiverkoston kannanotto ei kuitenkaan voi korvata tai ohittaa lääketieteellistä tai muuta terveydenhuollon ammattihenkilön arviota. Terapeutti ei saa kirjata huoltajan tai lähiverkoston henkilökohtaisia yksilöllisiä asioita asiakkaan asiakirjoihin.

3.3 Asiakasturvallisuus

3.3.1 Vakuutusturva

Palveluntuottajalla on seuraava vakuutusturva:

- toiminnan vastuuvakuutus, joka kattaa kuntoutuksen toteuttamisen,
- potilasvakuutus, jos kuntoutusta toteuttaa terveydenhuollon ammattihenkilöitä ja
- ryhmämuotoinen tapaturmavakuutus, joka on voimassa terapiakäyntien ajan ja kattaa kuntoutuksen aikana syntyneet henkilövahingot.

Potilasvakuutusturva koskee vain Suomessa annettavaa terveyden- ja sairaanhoitoa. Annettava kuntoutus katsotaan annetuksi Suomessa, jos sekä asiakas että palvelua antava terveydenhuollon ammattihenkilö ovat fyysisesti Suomessa.

Palveluntuottajan tapaturmavakuutus on voimassa myös silloin, kun palveluntuottaja ja asiakas ja tarvittaessa hänen avustajansa ovat reaaliaikaisessa yhteydessä toisiinsa etäteknologiaa hyödyntävien sovellusten (esim. videoneuvottelu) avulla.

Tapaturmavakuutuksesta korvataan vahinkoja, joita potilasvakuutus ei kata. Esimerkkinä tällaisesta vahingosta voidaan mainita puhtaat liikuntaan liittyvät tapaturmat. Tapaturmavakuutus kattaa vain varsinaisen terapiakäynnin (myös liikunta- ja harrastuskokeilun). Vakuutuksen ei tarvitse olla voimassa asiakkaan kuntoutukseen liittyvillä matkoilla.

Ryhmämuotoisen tapaturmavakuutuksen tulee täyttää seuraavat vähimmäisehdot:

- tapaturmasta aiheutuvia hoitokuluja korvataan vähintään 8500 euroon asti
- korvaus tapaturmaisesta pysyvästä haitasta on vähintään 5000 euroa
- korvaus tapaturmaisesta kuoleman varalta on vähintään 5000 euroa.

Palveluntuottaja vastaa edellä mainittujen vakuutuksien ottamisesta. Kela ei korvaa asiakkaalle, kuntoutukseen osallistuvalla omaisella, läheisellä, lähiverkostolle tai palveluntuottajalle kuntoutuksen toteuttamisen aikana tapahtuneesta tapaturmasta tai vahingosta aiheutuvia kustannuksia.

Palveluntuottaja kertoo asiakkaalle kuntoutuksen alkaessa, miten palveluntuottaja on vakuutanut asiakkaan, sekä tilanteet, joissa asiakas ei ole vakuutettuna.

3.3.2 Ensiapuvalmius

Terapeutti on suorittanut Suomen Punaisen Ristin EA 1 -koulutuksen tai vastaavan koulutuksen. Edellä mainittu koulutus päivitetään suorittamalla ko. koulutus uudestaan tai päivittämällä se hätäensiapu- tai kertauskurssilla tai vastaavalla. Ensiapuvalmiuden osalta suoritus tulee olla aina voimassa ko. koulutuksen osalta. Ensiapukursseista saa tietoa mm. Suomen Punaisen Ristin verkkosivuilta www.punainenristi.fi.

3.3.3 Menettelyohjeet erityistilanteissa

Palveluntuottajalla on menettelyohjeet ongelmatilanteita, esimerkiksi fyysisen tai henkisen väkivallan uhkaa, päihteiden käyttöä, epidemioita tai tapaturmia varten.

Varotoimikäytännöt asiakkaan ollessa moniresistentin mikrobin kantaja

Moniresistenttien mikrobikantojen ja niiden aiheuttamien infektioiden ehkäisemiseksi palveluntuottajan on noudatettava terveydenhuollon antamia hygieniaoheja ja varotoimikäytäntöjä.

Jos Kelalla on tieto siitä, että asiakas kantaa moniresistenttiä mikrobia, Kela antaa asiasta tiedon palveluntuottajalle, koska tieto vaikuttaa kuntoutuksen toteuttamiseen sekä muiden asiakkaiden huomioimiseen (KKRL 63 §).

Jos asiakas kantaa moniresistenttiä mikrobia (esim. MRSA, ESBL tai VRE), palveluntuottaja ottaa tarvittaessa yhteyttä oman sairaanhoitopiiriin infektiolääkäriin tai tartunnantorjunnasta vastaavaan henkilöön tarvittavan ohjeistuksen saamiseksi. Jos moniresistentin mikrobin kantajalla on akuutti infektio, avoin haava, ihorikko tai hilseilevä ihosairaus, kuntoutuksen aloittamisajankohtaa voidaan siirtää yhteistyössä asiakkaan, kotipaikkakunnan infektiolääkärin tai tartunnantorjunnasta vastaavan henkilön, hoitavan tahon ja Kelan kanssa.

Kosketusvarotoimien toteutuksessa noudatetaan alueen infektiolääkäriltä tai tartunnantorjunnasta vastaavalta henkilöltä saatua ohjeistusta sekä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ohjeistusta (THL: Ohje moniresistenttien mikrobien tartunnantorjunnasta). Lisää tietoa asiasta löytyy Kelan verkkosivuilta www.kela.fi/kuntoutuspalvelut > Kuntoutuksen palveluntuottajan ohjeet.

3.3.4 Vakavista tapaturmista ilmoittaminen

Jos Kelan kuntoutuksen aikana sattuu vakava tapaturma, palveluntuottaja ilmoittaa siitä välittömästi Kelan vakuutuspiiriin sopimuksen tehneeseen yksikköön. Jos asiakasta koskevaa tietoa lähetetään sähköpostilla, on käytettävä salattua yhteyttä. Tarkemmat menettelyohjeet löytyvät palveluntuottajien verkkosivuilta osoitteesta www.kela.fi > Yhteistyökumppanit >

Kuntoutuspalvelut > Kuntoutuksen palveluntuottajien ohjeet > Vakavista tapaturmista tiedottaminen. Jos palveluntuottajalla ei ole käytössä salattua yhteyttä, tiedot lähetetään kirjeitse.

Vakava tapaturma on aina:

- pitkään sairaalahoitoon johtava tai
- pysyvän vamman aiheuttava tai
- kuolemaan johtava tapaturma.

Ilmoituksessa selvitetään seuraavat tapahtumatiedot:

- Mikä terapia on kyseessä?
- Mitä on tapahtunut?
- Kenelle ja milloin tapaturma on sattunut?
- Miten tilanteessa on toimitettu?
- Kenelle siirtyy vastuu jatkohoidosta tai -toimenpiteistä?
- Mitä vakuutuksia palveluntuottajalla on ja missä vakuutusyhtiössä?
- Mihin toimenpiteisiin palveluntuottaja on ryhtynyt vakavan tapaturman johdosta?

3.3.5 Turvallisuus

Palveluntuottaja vastaa asiakasturvallisuudesta ja noudattaa kuluttajaturvallisuuslakia (920/2011).

Palveluntuottaja huolehtii siitä, että pelastussuunnitelma on laadittu ja että se on ajan tasalla (pelastuslaki 379/2011 ja valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 407/2011). Palveluntuottaja laatii pelastuslain mukaisen poistumisturvallisuusselvityksen kaikkiin tiloihin, joissa terapiaa toteutetaan. Selvityksessä kuvataan, miten sellaiset asiakkaat, joiden toimintakyky on alentunut tai rajoittunut, pelastuvat tulipalosta.

3.4 Kuntoutuskustannusten laskuttaminen

Palveluntuottaja lähettää laskun Kelaan viimeistään 2 kuukauden kuluessa terapiakäynnistä. Kuntoutuspalvelun tuottaja sitoutuu noudattamaan sopimuksen mukaisia laskutusperusteita. Sovitut hinnat sisältävät kaikki kyseisestä kuntoutuksesta aiheutuvat kustannukset. Kela korvaa vain toteutuneista kuntoutuskerroista aiheutuneet kustannukset.

Laskutuksessa noudatetaan Kelan ohjeita ja käytetään Kelan tilitys- ja laskutuslomaketta KU 206 (Tilitys kuntoutuskustannuksista, palveluntuottaja) ja KU 203 (Terapialasku – Vaativa lääkinällinen kuntoutus) tai vastaavat tiedot sisältäviä lomakkeita. Kela voi keskeyttää tilitysten käsittelyn ja korvausten maksamisen, jos palveluntuottaja toistuvasti tai olennaisesti poikkeaa laskutusohjeista.

Palveluntuottaja kuuluu ennakkoperintärekisteriin.

Muut erityiskysymykset

Palveluntuottaja ei saa periä asiakkaan terapiasta asiakasmaksua, omavastuuosuutta tai muuta lisämaksua kuntoutukseen sisältyvästä toiminnasta.

Palveluntuottaja voi tehdä asiakkaan ja hänen huoltajansa kanssa terapiasitoumuksen, jossa sovitaan mm. siitä, miten menetellään peruutuksien tai keskeytyksen yhteydessä. Sitoumuk-

nessa sovitaan myös siitä, että asiakkaan huoltaja vastaa itse terapiaan liittyvistä ylimääräisistä kustannuksista (esim. liikunta- ja harrastuskokeilusta aiheutuvista maksuista). Terapiasitoumuksen ehdot eivät saa olla asiakkaan ja hänen huoltajansa kannalta kohtuuttomia eivätkä ristiriidassa Kelan kuntoutuslain, Kelan etuusohjeiden, muiden ohjeiden tai terapian palvelukuvauksen kanssa. Kelan etuusohjeet löytyvät Kela.fi > Tietoa Kelasta > Lait ja ohjeet > Kelan etuusohjeet > Ohjeet etuuksittain > Vaativa lääkinällinen kuntoutus.

3.5 Tuloksellisuuden seurantaan ja kuntoutuksen kehittämiseen liittyvä tutkimus

Kela seuraa palveluiden tuloksellisuutta. Osana sitä Kela voi tehdä arviointitutkimuksen sopimuskauden aikana. Tutkimukseen liittyvä palveluntuottajien työ tarkentuu myöhemmin tutkimussuunnitelmassa. Palveluntuottaja osallistuu aina tutkimukseen liittyvän tiedon keräämiseen. Arviointitutkimukseen liittyvistä töistä, kuten tiedon keräämisestä ja tutkimukseen osallistumisesta, maksetaan Kelan myöhemmin määrittelemä korvaus.

3.6 Markkinointi

Palveluntuottaja vastaa omien kuntoutuspalveluidensa markkinoinnista. Palveluntuottajalla on omat verkkosivut.

Palveluntuottaja antaa sivuillaan ajantasaista tietoa:

- toteuttamastaan vaativasta lääkinällisestä terapiapalvelusta
- terapiaa antavista terapeuteista
- työkokemuksen ja koulutuksen avulla hankitusta erikoistumisesta
- kielitaidosta
- tiloista ja laitteista
- kuntoutuksen toteuttamispaikoista ja kunnista, missä terapia toteutuu.

Palveluntuottajan tekemä palvelujen markkinointi on mahdollista vasta siinä vaiheessa, kun Kela ja palveluntuottaja ovat allekirjoittaneet kyseisestä palvelusta sopimuksen.

Palveluntuottaja huolehtii tiedottaessaan Kelan järjestämästä kuntoutuksesta siitä, että julkisuuteen annettavasta materiaalista selvästi ilmenee, että

- kysymyksessä on Kelan järjestämä ja rahoittama kuntoutus
- lapsen tai nuoren etuudet maksaa Kela.

Julkisuuteen annettavassa materiaalissa on selkeästi eroteltava toisistaan Kelan kuntoutuksen sisältyvät palvelut ja sellaiset palvelut, joita asiakas voi hankkia omalla kustannuksellaan.

Palveluntuottaja ohjaa verkkosivujen käyttäjää tutustumaan Kelan sivustoihin, joilla on tarkempia tietoja Kelan etuuksista, kuten kuntoutuksesta, matkakorvauksista ja vammaisuuksista. Lisäksi palveluntuottaja ohjaa asiakasta ja hänen huoltajaansa ottamaan tarvittaessa yhteyttä Kelaan. Kelan etuuskohtaiset palvelunumerot ovat Kelan verkkosivuilla www.kela.fi >Tietoa Kelasta> Yhteystiedot> Palvelunumerot. Kelan toimistojen osoitteet löytyvät samalta sivulta www.kela.fi > Yhteystiedot > Toimistot ja muut palvelupisteet.

4 KELAN TEHTÄVÄT

4.1 Terapioiden hankinnan periaatteet

Tässä on kuvattu yleisellä tasolla Kelan terapioiden hankintamenettelyä. Jokaisen järjestettävän hankinnan tarjouspyynnössä kuvataan kyseisessä hankinnassa noudatettava menettely.

4.1.1 Tarjouskilpailu

Kela hankkii terapiat pääsääntöisesti tarjouskilpailun avulla. Hankintamenettelyssä Kela noudattaa voimassa olevaa hankintalainsäädäntöä. Kela määrittelee palvelukuvauksessa terapioiden laatu- ja sisältövaatimukset.

Kela järjestää terapioiden tarjouskilpailut pääsääntöisesti avoimena menettelynä, jolloin kaikilla halukkailla palveluntuottajilla on mahdollisuus osallistua tarjouskilpailuun. Hankinnasta julkaistaan aina kansallinen hankintailmoitus HILMA-ilmoituskanavalla (www.hankintailmoitukset.fi).

Kela ilmoittaa tarjouspyynnössä hankinnassa käytettävät menettelyt ja tarjousten valinta- ja vertailuperusteet.

4.1.2 Palveluntuottaja

Palveluntuottaja on yksityinen yritys, laitos, säätiö, itsenäinen ammatinharjoittaja tai muu yhteisö, joka tuottaa Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain mukaisia terapioiden. Kela voi hankkia julkisen tai julkiseen rinnastettavan tahon antamia tai alihankintana toteuttamia terapioiden vain, jos lain mukaista järjestämisvelvollisuutta ei voida muuten täyttää (KKRL 53§ 2 mom.). Julkiseksi tahoksi ei katsota yksityistä palveluntuottajaa, joka antaa palvelua julkisen terveydenhuollon yms. tiloissa, jos palveluntuottaja maksaa tiloista alueen käypää vuokraa.

Palveluntuottajan toiminta on yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain (152/1990) tai yksityisistä sosiaalipalveluista annetun lain (922/2011) lupa- tai ilmoitusmenettelyn mukaista (ei koske niitä palveluntuottajia, joihin ei sovelleta edellä mainittujen lakien mukaista lupa- tai ilmoitusmenettelyä).

Alihankinta

Kelan palveluntuottaja voi toteuttaa terapioiden myös alihankintana. Alihankinnassa palveluntuottaja ostaa terapioiden kuuluvaa palvelua kolmannelta osapuolelta. Alihankkija ja palveluntuottaja ovat aina eri yrityksiä.

Alihankkija on esimerkiksi itsenäinen ammatinharjoittaja tai yritys, jolla on sopimus Kelan palveluntuottajan kanssa ja joka tämän sopimuksen perusteella antaa palveluntuottajan puolesta terapioiden kuuluvaa palvelua Kelan asiakkaille. Alihankkija ei ole sopimussuhteessa Kelaan.

Palvelua ei voi tuottaa ostamalla palvelu julkiselta taholta, jos palvelut voidaan hankkia yksityisiltä palveluntuottajilta. Julkiseksi tai siihen rinnastettavaksi tahoksi katsotaan myös palveluntuottaja, joka tarjoaa kuntoutuspalveluita alihankintana julkiselta tai siihen rinnastettavalta taholta.

Alihankintasopimusta tehdessään palveluntuottaja huomioi tilaajavastuulain (laki tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä, 1233/2006) asettamat velvoitteet. Etelä-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualue antaa koko maassa tietoa tästä laista ja valvoo sen noudattamista.

Alihankinnan käyttäminen ei rajoita Kelan palveluntuottajan vastuuta palvelun toteuttamisesta. Palveluntuottaja vastaa Kelalle alihankkijan toteuttamasta palvelusta, vastuista ja velvoitteista kuten omistaan.

4.1.3 Sopimukset

Kela tekee valittujen palveluntuottajien kanssa määräaikaiset lasten ja nuorten fysioterapian ja toimintaterapian sopimukset.

Kelassa ylläpidetään tiedostoa sellaisista sopimuksen tehneiden palveluntuottajien tarjousasiakirjoista saaduista tiedoista, jotka ovat tarpeellisia terapioiden toteuttamisessa. Tietoja käytetään muun muassa asiakkaiden informoimiseksi palveluntuottajan valinnassa sekä asiakkaiden yksilökohtaisessa päätöksenteossa ja laskujen maksamisessa.

4.2 Kuntoutusasian vireilletulo ja käsittely

Kuntoutusasian käsittely alkaa Kelassa kuntoutushakemuksella KU 104 ja kuntoutussuunnitelmalla (KU 207), joka on laadittu asiakkaan hoidosta vastaavassa julkisen terveydenhuollon yksikössä, tai B-lääkärinlausunnolla, jossa on vastaavat tiedot. Jos asiakas ja hänen huoltajansa hakee jatkoa Kelan järjestämään terapiaansa, tarvitaan lisäksi palveluntuottajan laatima ja Kelaan toimittama palaute jo toteutuneesta terapiasta (KU 117).

Hakemusta käsittelevä Kelan toimihenkilö haastattelee asiakkaan ja hänen huoltajansa Kelan ohjeiden mukaisesti. Haastattelussa toimihenkilö kartoittaa asiakkaan kokonaistilannetta ja antaa tietoa kuntoutuspalveluista. Tarvittaessa toimihenkilö ohjaa asiakasta ja hänen huoltajaansa valitsemaan terapian palveluntuottajan Palveluntuottajan haku -toiminnon avulla (www.kela.fi). Asiakas ja hänen huoltajansa voi saada tukea palveluntuottajan valintaan myös hoitavalta taholta.

Kirjallisesta kuntoutuspäätöksestä käy ilmi kuntoutusasian ratkaisu. Myönteisen päätöksen mukana annetaan terapiota koskevia ohjeita. Jos Kela hylkää kuntoutuksen, se ohjaa asiakkaan huoltajaa ottamaan yhteyttä hoitavaan tahoon kuntoutuksen järjestämiseksi.

4.2.1 Päätöksestä tiedottaminen

Kelan toimihenkilö lähettää myönteisen kuntoutuspäätöksen tiedoksi myös palveluntuottajalle. Päätöksessä ilmoitetaan myönnetty terapia. Lisäksi ilmoitetaan terapiakertojen määrä vuodessa, käyntikerran kesto sekä se, toteutetaanko terapia asiakkaan arkiympäristössä (eli ns. kotikäyntinä) vai palveluntuottajan tiloissa.

Päätöksessä voi olla myös muita terapian toteuttamista koskevia tietoja, esimerkiksi terapiaan liittyvien ohjauksikäyntien määrä vuodessa, terapian painottaminen asiakkaan ja hänen lähipiirinsä ohjaukseen, tai tieto terapian toteuttamisesta jaksotettuna.

Kelan toimihenkilö liittää palveluntuottajalle lähettämäänsä päätökseen kopiot kuntoutussuunnitelmasta ja asiakkaan hakemuksesta sekä muista kuntoutuksen toteuttamisen kannalta välttämättömistä asiakirjoista. Päätöksestä ja sen liitteistä käyvät ilmi asiakkaan taustatiedot, perustelut kuntoutuksen tarpeesta ja kuntoutustavoitteet.

Kelan toimihenkilö lähettää myönteisen tai kielteisen kuntoutuspäätöksen tiedoksi myös kuntoutussuunnitelman laatineelle taholle.

4.2.2 Jatkoimenpiteet

Kelan toimihenkilö käy läpi palveluntuottajan laatimat asiakkaan terapiapalautteet myönnetyn terapian toteutumisen jälkeen, mutta kuitenkin vähintään vuosittain. Toimihenkilö seuraa, että terapia on toteutunut kuntoutuspäätöksen, kuntoutussuunnitelman ja vaativan lääkinnällisen kuntoutuksen periaatteiden mukaisesti. Tämä ei kuitenkaan korvaa hoitotahon vastuuta asiakkaan kuntoutumisen seuraamisesta.

Tarvittaessa Kelan toimihenkilö selvittää palveluntuottajan tai asiakkaan ja hänen huoltajansa yhteydenoton perusteella kuntoutukseen liittyviä asioita.

Kuntoutuksen päätyttyä Kela vastaa omalta osaltaan kuntoutuksen jatkotoimenpiteistä, ja Kelan toimihenkilö ohjaa asiakkaan tarvittaessa muiden palvelujen piiriin. Kelan toimihenkilö huolehtii tiedottamisesta asiakkaalle ja hänen huoltajalleen ja hoidosta vastaavalle taholle, kun vastuu asiakkaan kuntoutuksesta siirtyy julkisen terveydenhuollon yksikölle, jolla on kokonaisvastuu asiakkaan kuntoutuksesta.

4.2.3 Kustannusten maksaminen

Kela maksaa palveluntuottajan lähettämän laskun perusteella kuntoutuksesta aiheutuneet todelliset kustannukset palveluntuottajalle. Kela ei korvaa peruuntuneita eikä asiakkaan laitoshoidon aikana syntyneitä terapiakäyntejä. Tilanteissa, joissa asiakkaan kuntoutus keskeytyy, Kela maksaa palveluntuottajalle korvauksen vain toteutuneista terapiakäynneistä.

Korvaus voidaan myöntää, vaikka sitä ei olisi haettu määräajassa, jos epäminen olisi myöhästymisen vuoksi kohtuutonta.

4.3 Auditointi

Auditointi on Kelan toteuttama järjestelmällinen, riippumaton ja dokumentoitu arviointi, jolla varmistetaan ja kehitetään kuntoutuksen laatua. Sen avulla selvitetään, vastaako lasten ja nuorten fysioterapian ja toimintaterapian palveluntuottajan toiminta sopimuksissa ja tarjousasiakirjoissa ilmoitettuja tietoja ja täyttääkö se lasten ja nuorten fysioterapian ja toimintaterapian palvelukuvauksen sekä kuntoutustoimintaa ohjaavien lakien ja asetusten vaatimukset. Palveluntuottajan ja Kelan välisen sopimuksen mukaisesti Kelalla on oikeus auditoida sopimukseen kuuluva kuntoutustoiminta haluamanaan ajankohtana ja haluamallaan tavalla.

Auditoinnissa tarkastetaan seuraavia laadun osa-alueita: laadunhallinta, henkilöstö, kuntoutustilat ja -laitteet, asiakasturvallisuus, asiakkaan oikeudet, kuntoutusprosessi (sisältö ja toteutus) sekä dokumentaatio. Auditoinnin tavoitteena on varmentaa, että terapia toteutuu asiakaslähtöisesti ja palvelukuvauksen mukaisesti. Auditoinnissa toimivat koulutetut Kelan toimihenkilöt.

Auditointihavainnot luokitellaan vakaviin ja lieviin poikkeamiin sekä kehittämisehdotuksiin. Vakavat poikkeamat ovat palveluntuottajan toiminnan tai menettelytapojen merkittäviä puutteita. Tällöin palvelukuvauksessa tai sopimuksessa vaaditut asiat eivät täyty. Lievät poikkeamat ovat asioita, joissa toiminta (esim. dokumentointi) ei täysin vastaa sille asetettuja tai luvattuja kriteereitä. Tällöin sopimuksessa mainitun palvelukuvauksen vaatimukset täyttyvät osittain.

Auditoinneissa havaitut vakavat poikkeamat edellyttävät palveluntuottajalta välittömiä toimenpiteitä ja lievät poikkeamat vaativat toimenpiteitä 2 kuukauden kuluessa asian saattamiseksi sopimuksen mukaiselle tasolle.

Auditoinneilla voidaan tuoda esiin myös palveluntuottajan kuntoutustoiminnan vahvuuksia, jotka ylittävät palveluntuottajan tarjouksen tai palvelukuvauksen vaatimukset. Auditoidijien esittämät kehittämissuositukset tähtäävät palveluntuottajan kuntoutustoiminnan kehittämiseen.

Auditoinnista laaditaan auditointikertomus 3 viikon kuluessa käynnistä. Palveluntuottajalta pyydetään kirjallinen vastine mahdollisiin poikkeamiin. Vastineen hyväksymisen jälkeen auditointi päätetään. Auditoinnin dokumentit havaintoineen luovutetaan sopimuksen tehneen Kelan yksikön käyttöön. Merkittävien poikkeamien käsittely siirretään sopimuksen tehneen Kelan yksikön vastuulle.

5 VAATIVAN LÄÄKINNÄLLISEN KUNTOUTUKSEN LASTEN JA NUORTEN FYSIO- JA TOIMINTATERAPIA

5.1 Terapiamuodot

Tämä palvelukuvaus koskee vain lasten ja nuorten fysio- ja toimintaterapian yksilöterapiaa.

5.1.1 Fysioterapia

Lasten tai nuorten fysioterapeutti

Lasten ja nuorten fysioterapiaa toteuttaa fysioterapeutti (AMK), fysioterapeutin, lääkintävöimistelijän tai erikoislääkintävöimistelijän tutkinnon suorittanut henkilö, jolla on Valviran myöntämä oikeus harjoittaa ammattiaan laillistettuna ammattihenkilönä

ja

Terapia toteuttamisen työkokemukseen kuuluvat arviointi, miten asiakas selviytyy omassa arjessaan hänen kehityksikäisen mukaisen merkityksellisen toiminnan avulla ICF viitekehyyksessä, terapian toteuttaminen, väliarvioinnit, vanhempien ja muiden lähitoimijoiden ohjaus, liikunta- harrastuskokeilun toteuttaminen asiakkaan tarpeiden mukaan.

fysioterapeutilla on vähintään 2 vuoden työkokemus lasten ja/tai nuorten fysioterapian toteuttamisesta

ja

terapeutilla on suomen tai ruotsin kielen taito terapian toteuttamiseksi.

Terapian toteuttamisen työkokemukseen kuuluvat:

- arviointitutkimukset (miten asiakas selviytyy arjessa, hänen kehityksikänsä mukaisessa merkityksellisessä toiminnassa ICF viitekehyyksessä)
- terapian toteuttaminen
- väli- ja loppuarvioinnit
- vanhempien ja muiden lähitoimijoiden ohjaus
- verkotosyhteistyö

- liikunta- harrastuskokeilun toteuttaminen asiakkaan tarpeiden mukaan.

Työnohjaus

Fysioterapeutilla tulee olla mahdollisuus työnohjaukseen.

Tavoite

Fysioterapian tavoitteena on mahdollistaa lapsen tai nuoren suoriutumista ja osallistumista arjen toiminnoissa ja opiskelussa. Terapian tavoitteena on lapsen tai nuoren kasvun ja kehityksen tukeminen huomioiden hänen fyysiset, psyykkiset, sosiaaliset ja kognitiiviset tarpeet. Terapia tukee lapsen tai nuoren omaa ja lähiverkoston aktiivista kuntoutumista edistävää toimintaa. Lisäksi terapia tukee tarvittaessa lapsen tai nuoren apuvälineiden käyttöä.

Menetelmät

Fysioterapiassa menetelmät perustuvat vakiintuneeseen hyvään käytäntöön ja kokemuspäisesti perusteltuun tai tieteelliseen vaikuttavuustietoon.

Fysioterapiassa käytetään toimintoja, jotka ovat lapselle tai nuorelle mielekkäitä sekä merkityksellisiä ja fysioterapeutti porrastaa, muokkaa tai soveltaa ohjattua harjoittelua lapsen tai nuoren yksilöllisen tarpeen mukaisesti.

Fysioterapian menetelmiä ovat terveyttä ja toimintakykyä edistävä ohjaus ja neuvonta, terapeuttinen harjoittelu sekä manuaalinen ja fysikaalinen terapia. Fysioterapia voidaan toteuttaa psyykkisen sairauden yhteydessä myös psykofyysisenä fysioterapiana.

5.1.2 Toimintaterapia

Lasten ja nuorten toimintaterapeutti

Lasten ja nuorten toimintaterapiaa toteuttaa toimintaterapeutti (AMK), toimintaterapeutin, tai erikoistoimintaterapeutin tutkinnon suorittanut henkilö, jolla on Valviran myöntämä oikeus harjoittaa ammattiaan laillistettuna ammattihenkilönä

ja

toimintaterapeutilla on vähintään 2 vuoden työkokemus lasten ja/tai nuorten toimintaterapian toteuttamisesta

ja

terapeutilla on suomen tai ruotsin kielen taito terapian toteuttamiseksi.

Terapia toteuttamisen työkokemukseen kuuluvat:

- arviointi, miten asiakas selviytyy omassa arjessaan hänen kehityksikäisen mukaisen merkityksellisessä toiminnassa ICF viitekehyksessä
- terapian toteuttaminen
- väli- ja loppuarvioinnit
- vanhempien ja muiden lähitoimijoiden ohjaus
- verkosyhteistyö
- liikunta- harrastuskokeilun toteuttaminen asiakkaan tarpeiden mukaan.

Työnohjaus

Toimintaterapian toteuttajalla tulee olla mahdollisuus työnohjaukseen.

Tavoite

Toimintaterapian tavoitteena on mahdollistaa lapsen tai nuoren suoriutumista ja osallistumista arjen toiminnoista ja opiskelusta vahvistamalla hänen toimintavalmiuksia, arjen taitoja ja ohjaamalla kompensatiokeinoja sekä vaikuttamalla ympäristöön. Terapiassa otetaan huomioon lapsen tai nuoren fyysiset, psyykkiset, sosiaaliset ja kognitiiviset tarpeet. Terapia tukee lapsen tai nuoren omaa ja lähiverkoston aktiivista kuntoutumista edistävää toimintaa.

Menetelmät

Toimintaterapiassa menetelmät perustuvat vakiintuneeseen hyvään käytäntöön ja kokemukseräisesti perusteltuun tai tieteelliseen vaikuttavuustietoon.

Toimintaterapiassa käytetään toimintoja, jotka ovat lapselle tai nuorelle mielekkäitä sekä merkityksellisiä ja toimintaterapeutti porrastaa, muokkaa tai soveltaa ohjattua harjoittelua lapsen tai nuoren yksilöllisen tarpeen mukaisesti.

5.2 Yksilöterapia

Tavoite

Yksilöterapiassa asiakas ja tarpeen mukaan läheiset ja asiakkaalle merkitykselliset toimijat ja terapeutti toimivat hyvässä vuorovaikutuksessa ja yhteistyössä asiakkaan suoriutumisen ja osallistumisen mahdollistamiseksi. Terapiassa otetaan huomioon laaja-alaisesti ICF-luokituksen viitekehyksen mukaan asiakkaan toimintakyvyn eri osa-alueet sekä yksilö- ja ympäristötekijät.

Yksilöterapiassa tavoitteena on edistää kuntoutumista siten, että asiakas

- oppii omien kuntoutumisen tavoitteiden asettamiseen ja työskentelemään niiden saavuttamiseksi
- osaa tehdä asioita, jotka tukevat omaa toimintakykyä
- tunnistaa omat voimavaransa ja kykynsä
- suoriutuu arkipäivän tilanteissa parhaalla mahdollisella tavalla
- saa valmiuksia osallistua elinympäristön ja yhteiskunnan toimintoihin
- saa keinoja ympäristön fyysisten ja sosiaalisten esteiden vähentämiseen
- saa omaisilta, läheisiltä ja lähiverkostoltaan tarpeenmukaisen tuen ja ohjauksen arjen tehtävistä suoriutumiseen, osallistumiseen ja kuntoutumiseen.

Alkuvaihe

Terapeutti ottaa yhteyttä asiakkaaseen ja huoltajaan viimeistään 2 viikon kuluessa Kelan kuntoutuspäätöksen saapumisesta. Terapeutti sopii kuntoutuksen aloittamisesta kuntoutussuunnitelman suosituksen mukaisesti.

Uusi terapiasuhte

Uuden terapiasuhteen alkaessa terapeutti perehtyy asiakkaan asiakirjoihin ja kuntoutuspäätökseen. Terapeutti tekee verkostokäynnin asiakkaan arjen toimintaympäristöön. Asiakas ja huoltaja, mahdollinen muu lähiverkosto sekä terapeutti sopivat käynnille ajankohdan siten,

että huoltajalla ja muilla tarpeellisilla henkilöillä on mahdollisuus osallistua siihen asiakkaan kanssa.

Terapiasuhte on terapeutin ja asiakkaan ja hänen huoltajansa välinen luottamuksellinen vuorovaikutussuhde. Terapiajakson alussa terapeutti tutkii asiakkaan asianmukaisesti hänen suoriutumisen ja osallistumisen rajoitteiden määrittämiseksi ja haastattelee myös asiakkaan luvalla huoltajia ja asiakkaan ja huoltajan luvalla myös muita hänen lähitoimijoitaan.

Asiakas ja hänen huoltajansa pohtivat terapeutin kanssa terapian mahdollisuuksia, mihin asiaan terapialla konkreettisesti halutaan vaikuttaa ja miten terapiassa työskennellään. Terapeutti kuuntelee asiakasta hänen toiveistaan kun terapiasuunnitelmaa tehdään yhdessä. Terapeutin työskentely perustuu yhdessä asiakkaan ja hänen huoltajansa kanssa tehtyyn arviointiin, jossa otetaan huomioon asiakkaan arjen toiminta ympäristössään ja sosiaalinen verkosto.

Kirjaaminen ja yhteistyö

Jokaisen terapiakäynnin jälkeen terapeutti dokumentoi toteutetun toiminnan ja havainnot. Terapeutti tekee yhteistyötä asiakkaan ja hänen huoltajansa, hoitavan tahon, mahdollisten muiden terapeuttien ja asiakkaan muiden lähitoimijoiden kanssa asiakkaan ja huoltajan luvalla. Terapeutti ohjaa asiakasta, hänen huoltajia ja muita lähitoimijoita kuntouttavan arjen toteuttamisessa ja jokaisella terapiakerralla varmistaa, että heillä on keinoja edistää kuntoutumista asiakkaan arjessa.

Käynnissä olevan terapian jatkuminen

Edellisen jakson päätösvaiheen arviointi korvaa alkuvaiheen arvioinnin, jos terapia jatkuu välittömästi uuden päätöksen perusteella. Arjen toimintaympäristöön tehtävä verkostokäynti tehdään asiakkaan tarpeen mukaan ja hänen kuntoutuksensa tavoitteiden saavuttamiseksi.

Kuntoutuksen tavoitteiden asettaminen

Asiakas sekä hänen huoltajansa ja muu lähiverkosto yhdessä terapeutin kanssa asettavat yhteistyössä kuntoutukselle kuntoutussuunnitelman mukaiset GAS-tavoitteet, ellei niitä ole asetettu jo terveydenhuollossa. Nämä tavoitteet ovat asiakkaalle merkityksellisiä ja konkreettisesti arjen tarpeeseen liittyviä. Ne tukevat asiakkaan suoriutumista ja osallistumista.

Jos asiakkaalle on useita terapioiden ja tukitoimia, on tärkeää, että kuntoutuksen päätavoitteet ovat kaikille yhteiset ja yhdessä sovitut. Päätavoitteen lisäksi eri terapioiden on omat tarkemmat ja lyhyemmän aikavälin tavoitteet.

Terapeutti laatii yhteistyön pohjalta terapiasuunnitelman, joka perustuu asiakkaan kuntoutussuunnitelmaan, tehtyihin arviointeihin, tavoitteisiin sekä arjen kuntoutumista tukevan ohjauksen tarpeeseen.

Terapiasuunnitelmaan liitetään:

- tiedot terapian toteuttamisesta
- omat tavoitteeni -lomake (GAS)
- tiedot käytettävistä arviointi- ja seurantamenetelmistä
- arvioinnin ja seurannan ajankohdat
- tieto verkostotyön tarpeesta
- tieto siitä, miten viestit välitetään terapeutin sekä huoltajan ja muiden tahojen välillä

- tieto huoltajan tai muun lähiverkoston kanssa tehtävästä yhteistyöstä
- suunnitelma asiakkaan toteuttamasta, kuntoutumista tukevasta toiminnasta (esim. tarve ohjata harrastukseen tai tarve ympäristön muokkaukseen).

Toteutus

Terapia toteutuu hyvän kuntoutuskäytännön mukaisesti. Asiakas harjoittelee arjessa perheensä kanssa tai arkea vastaavassa tilanteessa ja ympäristössä uusia toimintatapoja.

Terapeutti:

- ottaa huomioon asiakkaan vahvuudet ja toimintarajoitteet, elämäntilanteen, arjen rutiinit sekä sosiaaliset verkostot
- toteuttaa terapian siten, että se tukee asiakkaan motivaatiota, aktiivisuutta ja vastuunottoa kuntoutumisesta
- sopii asiakkaan kanssa hyvän kuntoutuskäytännön mukaisten sopivien ja vaikuttavien kuntoutusmenetelmien käytöstä. Terapeutti tarjoaa asiakkaalle erilaisia vaihtoehtoja, joista asiakas ja tarvittaessa hänen huoltajansa valitsevat mielekkäät ja motivoivat menetelmät
- toimii asiakkaan ja huoltajan luvalla yhteistyössä muun lähiverkoston kanssa ja ottaa huomioon vuorovaikutuksessa saadun tiedon asiakkaan toiminnasta
- työskentelee asiakkaan arjessa tai arkea vastaavissa tilanteissa ja ympäristöissä
- varmistaa riittävän yhteistyön ja ohjauksen arjessa kuntoutumisen tueksi
- sopii asiakkaan ja huoltajan ja lähiverkoston kanssa välitehtävistä ja toimintatavoista, jotka tukevat kuntoutumista
- arvioi yhdessä asiakkaan ja huoltajan tai lähiverkoston kanssa terapian tuloksellisuutta, käytettyjen menetelmien tarkoituksenmukaisuutta ja tavoitteiden saavuttamista
- tarkistaa asiakkaan ja huoltajan kanssa terapiasuunnitelmaa
- huolehtii kuntoutuksen aikana tarpeellisista yhteistyökäynneistä, osallistumisesta verkostokäynneille ja verkostotyöstä sekä varmistaa tiedon välittymisen
- antaa asiakkaalle, huoltajalle tai lähiverkostolle myös yleistä tietoa kuntoutuspalveluista, etuuksista ja kolmannen sektorin palveluista
- ohjaa asiakkaan paikallisiin, kuntoutumista tukeviin palveluihin (esim. kokeilemalla erilaisia liikunta- ja harrastusmuotoja).

Päätös vaihe

Kuntoutusjakson päättyessä tai vähintään vuosittain asiakas ja huoltaja yhdessä terapeutin kanssa arvioivat terapian tuloksellisuutta samoilla menetelmillä ja mittareilla kuin alkuvaiheessa ja terapeutti kirjaa tulokset kuntoutuspalautteeseen. Terapeutti, asiakas ja huoltaja keskustelevat siitä, miten asetetut tavoitteet on saavutettu. Muut lähitoimijat asiakkaan ja huoltajan luvalla voivat osallistua mahdollisuuksiensa mukaan tähän keskusteluun. Terapeutti antaa kirjallisen kuntoutuspalautteen liitteineen kuntoutusjakson päättyessä tai vähintään vuosittain.

5.2.1 Yksilöterapiakertojen kesto

Yksilöterapiakerran kesto on:

- fysioterapiassa ja toimintaterapiassa 45, 60 tai 90 minuuttia

Terapeutti ei voi ylittää kuntoutuspäätöksessä myönnettyä terapiakerran kestoja. Terapeutti sopii menettelystä Kelan kanssa, jos terapiassa käytettävä menetelmä edellyttää hyvän

kuntoutuskäytännön perusteella kaksoiskäyntiä. Kahta erillistä terapiakertaa ei saa toteuttaa saman päivän aikana.

5.2.2 Yksilöterapian sisältö

Kotikäynti

Yksilöterapia voidaan toteuttaa ns. kotikäynteinä kotona, päiväkodissa, koulussa, palvelutalossa tai muussa arjen ympäristössä, jotta terapiaan osallistuminen on asiakkaan terveydentila huomioon ottaen mahdollista ja kuntoutus tuloksellista ja sen vaikutukset ja toimintatavat yhdistyvät arkeen. Kotikäyntien tarpeen tulee jotenkin ilmetä kuntoutussuunnitelmasta tai muista asiakirjoista, jotta se voidaan huomioida kuntoutuspäätöksessä.

Palveluntuottajalle maksetaan kotikäynnistä kotikäyntilisä. Jos terapeutti toteuttaa samassa osoitteessa peräkkäin useamman asiakkaan terapian, palveluntuottaja voi hakea kotikäyntilisiä vain yhden asiakkaan terapiakäyntiin.

Kotikäyntilisiä voidaan maksaa ohjauskäynneistä, yhteistyökäynneistä sekä liikunta- ja harastuskokeiluista. Lue tarkemmin nämä kohdat.

Ohjauskäynti

Asiakkaan terapiakäyntiin osallistuu myös hänen huoltajansa tai arjessa toimiva lähitoimija, jotta he saavat mahdollisuuden harjoitella arjessa tarvittavien taitojen ohjausta sekä antavat ja saavat tietoa. Erityisestä syystä voidaan myöntää erillisiä ohjauskäyntejä asiakkaan huoltajalle, kun ne ovat tarpeen heidän omien näkemysten ja toimintatapojen merkityksen ymmärtämiseksi ja muokkaamiseksi.

Kuntoutussuunnitelmasta tulee ilmetä perusteet erillisten ohjauskäyntien tarpeellisuudelle sekä käyntien määrä.

Ohjauskäynnit voivat toteutua palveluntuottajan tiloissa, asiakkaan kotona, päiväkodissa, koulussa, palvelutalossa tai muussa arjen ympäristössä, jossa ohjaus on tarpeen. Näihin käynteihin osallistuu aina vähintään toinen asiakkaan huoltaja sekä lisäksi tarvittaessa ne henkilöt, joiden läsnäolon asiakkaan huoltaja ja palveluntuottaja katsovat tarpeelliseksi. Jos esimerkiksi ohjauskäynti toteutuu päiväkodissa, siihen voi tarpeen mukaan osallistua päiväkodin henkilökuntaa. Tällöin he saavat tietoa sovitusta toimintatavoista ja osaavat omassa työssään tukea asiakkaan kasvua ja kehitystä monialaisesti.

Palveluntuottajalle maksetaan kotikäyntilisiä, jos ohjauskäynti toteutetaan muualla kuin palveluntuottajan tiloissa.

Hyvän kuntoutuskäytännön ja yksilöllisen tarpeen perusteella ohjauskäyntien määrä on vuodessa

- 0–10 kertaa
- enintään 20 kertaa, erityisen yksilöllisen tarpeen perusteella

Ohjauskäynnin kesto on pääsääntöisesti asiakkaan terapiakerran pituinen, enintään 60 minuuttia.

Yhteistyökäynti

Terapeutit voivat tehdä yhteistyökäyntejä silloin, kun asiakkaalle on myönnetty samanaikaisesti useampi kuin yksi terapia. Usein yhteistyökäynnit ovat tarpeellisia tavoitteiden saavuttamiseksi. Yhteistyökäyntien tavoitteena on varmistaa, että asiakkaan terapiat toteutuvat kokonaisvaltaisesti toisiaan tukien, suunnitelmallisesti ja yhteistyössä sovittujen tavoitteiden mukaisesti.

Yhteistyökäynnistä ja siellä käsiteltävistä asioista sovitaan asiakkaan ja hänen huoltajansa kanssa. Yhteistyökäynti toteutetaan asiakkaan terapiakäyntinä, johon osallistuvat terapeuttien lisäksi asiakas ja mahdollisuuksien mukaan asiakkaan huoltaja, läheinen tai lähiverkosto. Jos asiakkaalla on yksilöllinen kuntoutusjakso, siellä toimiva terapeutti osallistuu yhteistyökäynnille, jos se on mahdollista.

Yhteistyökäynnillä terapeutit, asiakas ja hänen huoltaja tai lähiverkosto varmistavat asetettujen tavoitteiden yhdenmukaisuuden tai samansuuntaisuuden. He antavat ja saavat tarpeellista tietoa toisiltaan. Terapeutit ohjaavat toisiaan ottamaan kuntoutuksessa huomioon edustamansa terapian näkökulmasta tarpeelliset ja vaikuttavat, kuntoutusta parhaiten tukevat ja mahdollistavat menetelmät ja periaatteet.

Yhteistyökäynnin voi tarpeen mukaan järjestää asiakkaan arkiympäristössä, esimerkiksi kotona, päiväkodissa, koulussa, palvelutalossa tai jonkun palveluntuottajan toimitiloissa.

Asiakkaalle myönnettyistä terapiakäyntikerroista voidaan vuoden aikana käyttää yhteistyökäynteihin enintään 4 kertaa.

Yhteistyökäynti kestää enintään 45 minuuttia. Perustellusta syystä voidaan 2 yhteistyökäyntiä (2 x 45 min.) yhdistää, esimerkiksi pitkien välimatkojen vuoksi. Palveluntuottajalle maksetaan kotikäyntilisiä, jos yhteistyökäynnit toteutetaan muualla kuin palveluntuottajan tiloissa.

Verkostokäynti

Terapeutti voi kuntoutuspäätöksen perusteella osallistua asiakkaan verkostokäyntiin, joka koskee

- asiakkaan koti- tai muussa arkiympäristössä tapahtuvaa (yhteensä enintään 2 verkostokäyntiä):
  - elämäntilanteen ja ympäristön kartoitusta. Asiakas ja hänen huoltajansa sekä terapeutti suunnittelevat käynnin toteutuksen etukäteen.
  - Käynnillä tarpeenmukaisesti asetetaan tai tarkistetaan kuntoutuksen tavoitteita, suunnitellaan kuntoutuksen sisältöä ja kuntoutumista tukevaa toimintaa arjessa. Verkostokäyntiin osallistuu asiakkaan ja hänen huoltajan lisäksi mahdollisuuksien mukaan muu lähiverkosto sekä tarpeellinen toista terapiaa toteuttava terapeutti, jonka kanssa yhteistyön merkitys erityisesti korostuu.
  - laitostenmuotoisen kuntoutuksen palveluntuottajan toteuttamaa verkostoneuvottelua tai kotikäyntiä, johon asiakkaan lisäksi osallistuu mahdollisuuksien mukaan huoltaja ja muuta lähiverkostoa.
- terveydenhuollossa tehtävää lääkinnällisen kuntoutussuunnitelman laatimista tai tarkistamista
- arkiympäristössä toteutuvaa sosiaali- tai terveydenhuollon toteuttamaa apuvälineen sovitusta tai käytön ohjausta
- lasten päivähoitoa koskevan lain 7 a §:n perusteella päiväkodissa tapahtuvaa erityistä tukea tarvitsevan lapsen kuntoutussuunnitelman tekoa tai perusopetuslain 17 a §:n perusteella päiväkodissa tai koulussa järjestettyä henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman (HOJKS) tekemistä.

Asiakkaan verkostokäynnillä tarpeellista tietoa vaihdetaan osallistujien kesken vaikuttavan terapian toteuttamiseen. Esimerkiksi he voivat sopia kaikille yhteisistä, terapiassa ja asiakkaan arjessa ja ohjauksessa toteutettavista periaatteista

Verkostokäyntejä ei tarvitse perustella kuntoutussuunnitelmassa eikä niistä anneta erikseen kuntoutuspäätöstä.

Asiakkaan kotiympäristössä tai muussa arkiympäristössä tapahtuvia verkostokäyntejä voidaan toteuttaa vuoden aikana enintään 2. Muiden verkostokäyntien määrä joustaa siten, että verkostokäyntejä voi aiheesta riippumatta olla lapsilla ja alle 18-vuotiailla nuorilla yhteensä enintään 6. Asiakas, hänen huoltajansa ja terapeutti huolehtivat siitä, että verkostokäyntikerat käytetään niiden kokonaismäärä huomioiden ja tarkoituksenmukaisesti.

Yksilöterapiassa verkostokäynnistä korvataan palveluntuottajalle 60 minuutin terapiakerran hinta ilman kotikäyntilisää. Jos terapeutti laskuttaa verkostokäynnistä 2 kertaa 60 minuuttia, vuoden aikana käytettävissä olevista käyntikerroista kuluu 2. Verkostokäynnin matkakustannukset korvataan Verohallinnon voimassa olevien kilometrikorvausten mukaisesti.

Verkostotyö

Terapeutti vastaa kuntoutuksen aikana tarpeellisesta verkostotyöstä. Huoltajan ja muun lähiverkoston ohjaustyö toteutetaan pääsääntöisesti siten, että tarpeelliset henkilöt osallistuvat asiakkaan terapiakertaan. Asiasta sovitaan etukäteen.

Terapeutti varmistaa verkostotyössä tarpeellisen tiedonvälityksen. Terapeutti selvittää viestien välityksen merkityksen asiakkaalle ja hänen huoltajalle ja varmistaa osaltaan, että he huolehtivat tiedonvälityksestä osallistuessaan muuhun kuntoutukseen. Terapeutti sopii asiakkaan ja hänen huoltajansa tai lähiverkoston kanssa viestin välittämiseen sopivan menetelmän tai toimintatavan ja kirjaa sen terapiasuunnitelmaan.

Tietoina välitetään kuntoutumisen, suoriutumisen ja osallistumisen tukemisessa huomioitavia asioita ja muita tarpeellisia tietoja. Asiakkaan ja hänen huoltajansa kanssa voidaan sopia siitä, että viestien liitteeksi laitetaan tarvittaessa esimerkiksi kuntoutuspalautteet.

Liikunta- ja harrastuskokeilu

Terapeutti kannustaa asiakasta kokeilemaan liikuntamuotoja ja harrastustoimintoja, jotka tukevat terapian tavoitteiden saavuttamista. Liikunta- tai harrastuskokeilun tavoitteena on, että se voisi jatkua asiakkaan omana toimintana tai omaisten, läheisten tai lähiverkoston kanssa.

Terapeutti sopii asiakkaan ja hänen huoltajan kanssa asiakkaan kanssa kokeiltavasta liikunta- ja harrastustoiminnasta. Terapeutti varmistaa, että harrastus sopii perheen kulttuuriin ja että liikunta- ja harrastuspaikan sijainti on sellainen, että harrastus voi jatkua osana perheen arkea. Terapeutti huolehtii, että asiakkaan huoltajat tai lähiverkosto osallistuvat mahdollisuuksiensa mukaan harrastustoiminnan ohjaustilanteisiin.

Terapeutin tulee tiedottaa asiakkaalle ja hänen huoltajalleen ennen liikunta- ja harrastuskokeilun aloittamista siitä, kuuluuko toiminta palveluntuottajan ottaman vakuutuksen piiriin. Kela ei ole vakuuttanut terapiassa tapahtuvaa liikunta- ja harrastuskokeilua.

Vuoden aikana erilaisiin liikunta- ja harrastuskokeiluihin voidaan käyttää kuntoutuspäätöksessä myönnettyistä terapiakerroista enintään 5 erillistä kertaa.

Liikunta- ja harrastuskokeilukerran kesto on kuntoutuspäätöksen terapiakerran mukainen. Kun terapiakerrat toteutetaan muualla kuin palveluntuottajan tiloissa, palveluntuottajalle maksetaan kotikäyntilisä. Asiakkaan huoltaja vastaa itse niistä ylimääräisistä kustannuksista, jotka aiheutuvat liikunta- tai harrastuskokeilusta, kuten käyntimaksuista.

Kuntoutuspäiväkirja

Terapeutti ja asiakas voivat halutessaan hyödyntää kuntoutuksessa kuntoutuspäiväkirjaa kuntoutuksen tukemiseksi. Kuntoutuspäiväkirjan avulla asiakas seuraa kuntoutumisensa toteutumista. Asiakas kirjaa tarvittaessa toisen henkilön avustuksella terapiajakson aikana esimerkiksi havaintojaan kuntoutumisestaan ja harjoitteiden toteutumisesta, kysymyksiä, kehittämisajatuksia ja toiveita.

Välitehtävät

Asiakkaan oma toiminta terapian väliaikoina on keskeinen osa kuntoutumista. Asiakkaan ja hänen huoltajansa tai lähiverkosto toteuttavat terapiakertojen välillä kuntoutumista tukevia toimintoja, joiden vaikutuksesta keskustellaan terapiakäynneillä.

Yhteisterapia

Yhteisterapiaa voidaan toteuttaa silloin, kun asiakkaalle on myönnetty kahden eri terapia-
muodon yksilöterapiaa. Yhteisterapian tarve on kirjattava kuntoutussuunnitelmaan ja siitä annetaan kuntoutuspäätös.

Terapeutit voivat toteuttaa kuntoutuspäätöksessä yhdelle vuodelle myönnetyistä terapiakerroista enintään 18 terapiakertaa yhteisterapiana. Yhteisterapian terapiakerrat sisältyvät myönnettyihin yksilöterapian terapiakertoihin. Molemmilla terapeuteilla on terapian toteutuksessa koulutuksensa mukainen rooli, eikä toinen terapeuteista voi olla avustajan roolissa. Yhteisterapia toteutetaan lyhyemmän terapiakerran keston pituisena, jos asiakkaan kahden eri terapiamuodon terapiakerran kestot ovat eri pituiset.

5.2.3 Yksilöterapia: toimipiste, toimitilallinen ja toimitilaton palveluntuottaja

Yksilöterapian toimipiste ja toimitilallinen palveluntuottaja

Palveluntuottajan toimipisteen tilat ovat siistit, tilavat, turvalliset ja esteettömät, ja ne soveltuvat vaativan lääkinällisen kuntoutuksen asiakkaille. Tilojen soveltuvuutta arvioitaessa otetaan huomioon asiakkaan ikä, sairauden tai vamman erityispiirteet sekä liikuntakyvyn ja muun toimintakyvyn rajoitteet ja vahvuudet.

Yksilöterapiaa toteuttavalla toimitilallisella palveluntuottajalla on

- oma toimipiste tai
- vuokrattu toimipiste. Vuokrattu toimipiste tarkoittaa sitä, että tiloista maksetaan alueen mukaista käypää vuokraa ja tiloista on voimassa oleva vuokrasopimus. Tällaisella toimipisteellä tarkoitetaan myös päiväkodin tai koulun tilaa, josta palveluntuottaja maksaa vuokraa.

Yksilöterapian toimipisteessä on:

- vähintään 1 terapiatila, jonka koko on vähintään 7 m² (neliömäärään ei lasketa odotustiloja ja wc:tä)
- wc
- odotustila.

Jos palveluntuottajalla tarjoaa useampia terapiatiloja, tulee kaikkien tarjottujen terapiatilojen täyttää terapiatiloille asetetut minimivaatimukset.

Yllä kuvatut toimipisteiden tilavaatimukset ovat yksilöterapiatilojen minimivaatimukset. Jos palveluntuottajan toimipisteen tilat eivät täytä edellä mainittuja vaatimuksia, toimipistettä ei voi käyttää terapian toteuttamiseen.

Toimitilojen käyttö ja terapian toteuttaminen

Toimitilallinen palveluntuottaja toteuttaa terapiaa omassa toimipisteessään tai vuokratussa toimipisteessä. Palveluntuottaja voi lisäksi toteuttaa terapiaa lapsen tai nuoren arkiympäristössä, esimerkiksi kotona ja koulussa tai päiväkodissa, kun mahdollisuus kotikäyntiin on myönnetty kuntoutuspäätöksessä.

Yksilöterapian toimitilaton palveluntuottaja

Toimitilaton yksilöterapian palveluntuottaja on palveluntuottaja,

- jolla ei ole omaa tai vuokrattua toimipistettä tai
- jolla on oma tai vuokrattu toimipiste, joka ei täytä tässä palvelukuvauksessa määriteltyjä terapiatilan vaatimuksia: tila pienempi kuin 7 m² (neliömäärään ei lasketa odotustiloja ja wc:tä), tai tilassa ei ole odotustilaa (ei tarvitse olla erillinen, voi olla esim. koulun käytävä, lämmin eteinen) tai wc:tä. Jos tilat eivät täytä em. tilavaatimuksia, niitä ei voi käyttää terapian toteuttamiseen.
- joka toteuttaa terapiaa asiakkaan arkiympäristössä, esimerkiksi kotona, päiväkodissa tai koulussa.

Välineet ja laitteet

Kuntoutuksessa käytettävät välineet ja laitteet ovat palveluntuottajan tarjoamien kuntoutuspalvelujen tuottamiseksi turvalliset ja monipuoliset. Välineet ja laitteet ovat lasten tai nuorten kuntoutustarpeiden mukaiset, ja niitä on turvallista käyttää. Palveluntuottaja huolehtii välineiden ja laitteiden huollosta, kalibroinnista sekä käyttövarmuudesta ja käytönohjauksesta (laki terveydenhuollon laitteista ja tarvikkeista 629/2010).

5.3 Terapiakerran hinnan muodostuminen

Asiakas saa terapiaa koko Kelan kuntoutuspäätöksen mukaisen ja palveluntuottajan laskuttaman ajan. Esivalmistelutyöt, kirjaaminen ja jälkityöt, jotka tapahtuvat varsinaisen terapiakerran ulkopuolella, hinnoitellaan kuntoutuspalvelujen hankinnassa asiakkaan fysioterapian ja toimintaterapian hintaan.

Toteutuneen terapiakerran sisällön kirjaaminen voi tapahtua terapian aikana vain silloin, kun se perustellusta syystä tehdään yhdessä asiakkaan ja hänen huoltajan, läheisen tai lähiverkoston kanssa. Asiakkaiden vaatteiden vaihtaminen ja muu vastaava valmistautuminen terapiaan eivät tapahdu terapiakerran aikana, ellei asiakkaalla ole ajankohtaisesti tavoitteena harjoitella näitä toimintoja. Matkaan käytetty aika ei sisälly terapiakertaan.

Asiakkaan fysioterapian ja toimintaterapian hinnoittelussa otetaan huomioon kaikki kuntoutuksesta aiheutuvat kustannukset, kuten toimistomaksut, kuntoutuksen toteuttamiseksi terapiakerran aikana tarvittava avustaminen tai terapiaan liittyvät maksut

Hinta sisältää kerran vuodessa annettavan kirjallisen kuntoutuspalautteen.

5.4 Kuntoutuspalaute

Terapeutti laatii asiakkaalle vähintään kerran vuodessa kuntoutuksesta kirjallisen terapiapalautteen, johon on liitetty Omat tavoitteeni -lomake ja mahdolliset muut mittaus- ja testilomakkeet. Tietojen kirjaamisessa suositellaan käytettäväksi tai sovellettavaksi Toimintakyvyn, toimintarajoitteiden ja terveyden kansainvälisen luokituksen (ICF) mukaista viitekehystä henkilön toimintakyvystä, toimintarajoitteista ja kontekstuaalisista tekijöistä. Jos terapiapalautteeseen kirjataan toimintakykyä ICF-koodeilla, nämä tiedot tulee kirjata myös tekstimuotoisesti.

Kuntoutuspalaute sisältää:

- asiakkaan suoriutumisen ja osallistumisen kuvauksen vuosittaisen terapiajakson alkaessa
- asiakkaan ja hänen huoltajansa kanssa sovitut yksilöidyt konkreettiset tavoitteet, jotka perustuvat kuntoutussuunnitelmaan
- tiedot terapian toteutuksesta (toteutuspaikka, sisältö, määrä, tiheys, ohjaukset, yhteistyökäynnit, verkostokäynnit, verkostotyö, liikunta- ja harrastuskokeilut)
- käytetyt arviointimenetelmät tuloksineen ja mahdollisine viitearvoineen ja muutoksineen
- selvityksen asiakkaan tavoitteiden saavuttamisesta ja toimintakyvystä terapian päättyessä suhteessa aloitusvaiheen arviointeihin ja asetettuihin tavoitteisiin
- asiakkaan oman arvion toimintakyvyn muutoksesta, terapian vaikutuksesta ja tavoitteiden saavuttamisesta
- kuntoutukseen osallistuneen huoltajan, läheisen tai lähiverkoston arvion terapian vaikutuksesta ja tavoitteiden saavuttamisesta
- tarvittaessa lähiverkoston arvion toimintakyvystä/suoriutumisesta/osallistumisesta arjessa arkisessa toimintaympäristön
- muut tarpeelliset lisätiedot.

Terapeutti kirjaa myös muut olennaiset havainnot ja tapahtumat, esimerkiksi yhteistyön kuntoutukseen osallistuvien muiden palveluntuottajien ja asiakkaan lähiverkoston kanssa sekä päätösvaiheessa käydyt palauttekeskustelun keskeisen sisällön.

Terapeutti laatii terapiapalautteen vähintään kerran vuodessa. Kuntoutuspalaute liitteineen toimitetaan asiakkaalle ja hänen huoltajalleen, Kelaan ja asiakkaan hoidosta vastaavalle taholle ja asiakkaan kanssa muille sovituille tahoille. Se voidaan toimittaa aikaisintaan 3 kuukautta ja viimeistään kuukautta ennen myönnetyn kuntoutuksen päättymistä. Lyhyistä terapiajaksoista (alle 6 kuukautta) palaute toimitetaan heti terapiajakson päätyttyä. Kuntoutuspalaute annetaan Kelan lomakkeella, jonka nimi on Kuntoutuspalaute, vaativa lääkinnällinen kuntoutus (KU 117).

5.5 Arviointi

Kela seuraa kuntoutuksen tuloksellisuutta. Arvioinnin keskeiset alueet ovat kuntoutuksen tavoitteet, kuntoutuksella saavutettu osallisuus, elämänlaatu sekä toiminta- tai työkyky.

Terapeutti huomioi arvioinnissa ja mittaamisessa asiakkaan toimintakyvyn keskeiset alueet ICF-luokituksen viitekehysten mukaisesti. Arvioinnissa otetaan huomioon sekä asiakkaan itse kokema toimintakyky että asiakkaan ja hänen huoltajansa tai lähiverkoston arvio toimintakyvyn muutoksista.

Terapeutti hyödyntää toimintakyvyn mittaustuloksia kuntoutuksen suunnittelussa. Tämän vuoksi mittaukset tulee tehdä ennen kuntoutuksen tavoitteen asettelua ja suunnittelua.

Terapeutilla on oltava asianmukainen koulutus ja kokemus kyseisen mittaus- tai arviointimenetelmän käyttöön ja tulkintaan. Testit ja mittaukset tulee tehdä terveys- ja turvallisuusnäkökulmat sekä tarkoituksenmukaisuus- ja asiakasnäkökulmat huomioon ottaen. Hoitavan tahon kanssa on hyvä sopia menettelytavoista esimerkiksi käytettäessä arviointimenetelmiä, joiden tiheä toistaminen ei ole järkevää.

Arviointi ja mittaamisen menetelmät ovat päteviä, perusteltuja ja luotettavia sekä perustuvat TOIMIA-verkoston suosituksiin (www.toimia.fi).

5.5.1 Mittaus- ja arviointimenetelmät

Pakollinen arviointimenetelmä

Asiakkaan tavoitteiden saavuttamista arvioidaan GAS-menetelmällä (Goal Attainment Scaling). Menetelmän käyttö yhtenäistää kuntoutuksen toimintatapoja, täsmentää kuntoutuksen tavoitteita ja selkiyttää asiakkaalle ja hänen huoltajalleen ja terapeutille, mihin kyseisellä kuntoutuksella pyritään. Kuntoutuksen tavoitteet laaditaan yhdessä asiakkaan ja hänen huoltajansa ja muiden kuntoutuksen kannalta merkittävien yhteistyötahojen, kuten hoitavan tahon kanssa. Kuntoutuksen tavoitteet tulee olla asiakkaalle merkityksellisiä, mitattavissa tai arvioitavissa, saavutettavissa, tarkoituksellisia ja aikataulutettavissa. Tavoitteet laaditaan kuntoutuksen alussa ja niitä tarkistetaan kuntoutuksen aikana ja ne arvioidaan kuntoutuksen päättyessä, kuitenkin vähintään vuosittain. Terapeutti, asiakas ja hänen huoltajansa kirjaa GAS-tavoitteet Omat tavoitteeni -lomakkeelle.

Kela suosittaa GAS-menetelmäkoulutusta niille työntekijöille, jotka osallistuvat GAS-tavoitteiden laatimiseen ja arviointiin. Koulutuksen voi suorittaa ammattikorkeakoulun (3 op), palveluntuottajan järjestämänä toimipaikka- tai muuna vastaavana koulutuksena.

Lisää tietoa löytyy www.kela.fi/kuntoutuspalvelut > Tuloksellisuus > GAS-menetelmä. Viimeisin Omat tavoitteeni -lomake lähetetään Kelaan terapiapalautteen liitteenä.

Muut mittaus- ja arviointimenetelmät

Terapeutit käyttävät asiakkaan yksilöllisen tarpeen mukaisesti muita fysio- tai toimintaterapiaan soveltuvia mittaus- ja arviointimenetelmiä, joiden tulokset ja viitearvot kirjataan ja tulkitaan kuntoutuspalautteeseen.

5.5.2 Kuntoutuksen asiakaslähtöisyyttä koskeva kysely

Kelan järjestämässä kuntoutuksessa otetaan asteittain käyttöön kuntoutuksen asiakaslähtöisyyttä arvioiva sähköinen kysely. Kysely otetaan ensin käyttöön laitospuolisessa kuntoutuksessa.

Vaativan lääkinällisen kuntoutuksen terapian asiakkaille kysely on suunniteltu otettavan käyttöön sopimuskauden aikana. Kela tiedottaa asiasta tarkemmin, kun päätös kyselyn käytöstä on tehty.

Kun kysely on otettu käyttöön

- palveluntuottaja järjestää asiakkaille tai heidän edustajilleen tilaisuuden vastata kuntoutuksen aikana kyselyyn (Kuntoutuksen asiakaslähtöisyyden arviointi -kysely)
- asiakkaat tai heidän huoltajansa vastaavat kyselyyn vähintään kerran vuodessa samana ajankohtana kuin palveluntuottaja tekee asiakkaasta Kelalle kuntoutuspalautteen

- palveluntuottaja huolehtii, että asiakkaille ja heidän huoltajillaan on käytettävissään vastaamiseen soveltuva tila sekä tarvittava nettiyhteys ja näyttöpäätte. Vastaamiseen soveltuva tila voi olla esimerkiksi palveluntuottajan toimipiste, päiväkotia, koulu, koti tai kirjasto.
- palveluntuottaja antaa vastaajille tarpeelliset ohjeet sekä tarvittaessa opastaa ja avustaa sekä antaa teknistä apua vastaamisessa.

Kyselyyn vastaaminen sisältyy ensisijaisesti terapiakertaan, mutta vastaaminen voidaan tehdä myös kotona itsenäisesti. Lasten ja nuorten terapioiden lisäksi huoltajat voivat vastata kyselyyn, mutta on tärkeää, että vastauksia mietitään yhdessä lapsen tai nuoren kanssa.

5.6 Etäkuntoutus

Etäkuntoutus on vaihtoehtoinen tapa toteuttaa yksilöterapiaa, josta maksetaan yksilökäynnin perushinta. Terapeutti arvioi asiakkaan soveltuvuuden etäkuntoutukseen aina yksilöllisesti ja kuntoutussuunnitelma huomioiden, ja huomioiden asiakkaan tarpeen myös kasvokkain tapahtuvaan kuntoutukseen etäkuntoutuksen yhteydessä.

Terapiaa toteutetaan hyvän kuntoutuskäytännön ja vaativan lääkinnällisen kuntoutuksen periaatteiden mukaisesti. Lisäksi etäkuntoutuksessa noudatetaan tässä palvelukuvauksessa kuvattua yksilöterapien toteutusta.

Terapeutti huolehtii siitä, että asiakkaan, huoltajan ja lähiverkoston ohjaus kuntoutumista tukeviin käytäntöihin arjessa toteutuu. Lasten ja tarvittaessa nuorten terapioiden lisäksi aikuinen omainen, läheinen tai lähiverkoston toimija on läsnä etäterapien toteutuksessa.

Etäkuntoutus on erilaisten etäteknologiaa hyödyntävien sovellusten (ks. Etäkuntoutus-kirja¹) tavoitteellista käyttöä kuntoutuksessa. Etäkuntoutus on ammattilaisen ohjaamaa ja seuraamaa, ja sillä on selkeä tavoite sekä alku ja loppu, kuten muullakin kuntoutuksella.

Terapeutti ja asiakkaan huoltaja tekevät kirjallisen sopimuksen etäkuntoutusmenetelmien käytöstä. Sopimuksesta on ilmeistä, että molemmat osapuolet kannattavat etäkuntoutusmenetelmien käyttöä. Jos terapeutti käyttää etäkuntoutusta, se arvioi asiakkaan valmiudet käyttää etämenetelmiä ja tarjoaa asiakkaalle teknistä tukea sekä ohjausta ennen etäkuntoutuksen toteutusta ja sen aikana. Terapeutti käyttää helppokäyttöisiä sovelluksia, joiden käytön oppimiseen sekä rekisteröitymiseen tai tilin luomiseen asiakas ei tarvitse runsasta ulkopuolista ohjausta. Terapeutilla on valmius ja koulutusta sekä ohjausta etäkuntoutuksen käyttöön lapsen tai nuoren fysio- tai toimintaterapiassa.

Etäkuntoutus on samalla tavoin luottamuksellista kuntoutusta kuin kasvokkain toteutettu kuntoutus. Etäkuntoutus tulee toteuttaa niiden ohjeiden mukaisesti, jotka Valvira on antanut potilaille annettavista terveydenhuollon etäpalveluista.

Valviran ohje löytyy osoitteesta www.valvira.fi/terveydenhuolto/yksityisen_terveydenhuollon_luvat/potilaille-annettavat-terveydenhuollon-etapalvelut.

Etäkuntoutuksessa käytettävän tietoliikenneyhteyden tulee olla salattu. Jos toimitaan suljetun verkon ulkopuolella, yhteys muodostetaan joko VPN-yhteydellä tai TLS-protokollan avulla. Vastuu tietosuojasta ja tietoturvallisuudesta on palveluntuottajalla. Kela ei korvaa suojatun yhteyden järjestämisestä aiheutuvia kustannuksia.

¹ Salminen, A-L, Hiekkala, S; Stenberg, J-H toim. Etäkuntoutus Helsinki: Kela, 2016. Sivu 1

Jos asiakas tai hänen huoltajansa oma-aloitteisesti lähettää suojaamattomalla sovelluksella luottamuksellista tietoa sisältäviä viestejä, terapeutti ohjaa käyttämään suojattua järjestelmää. Sosiaalisen median käytössä tulee noudattaa erityistä varovaisuutta. Sosiaalisessa mediassa ei saa julkaista asiakasta koskevia luottamuksellisia tietoja edes suljetuille ryhmille tarkoitetuissa kanavissa. Sosiaalisessa mediassa jaettuun tietoon tulee aina suhtautua kuin se olisi täysin julkista tietoa. Sosiaalisessa mediassa ei jaeta asiakkaan tai hänen lähiympäristönsä kuvia.

6 LIITE 1

Lasten ja nuorten fysio- ja toimintaterapian terapiakäynnin ja kotikäyntilisän hinnan laskeminen sekä erillinen matkakorvaus

60 min ja 90 min terapiakäynnin hinnan laskeminen

Kela laskee lasten ja nuorten fysio- ja toimintaterapian sopimukseen 45 minuutin tarjotun terapiakäynnin perushinnasta 60 ja 90 minuutin terapiakertojen hinnat seuraavasti:

60 min = perushinta lisättynä 25 %:lla

90 min = perushinta lisättynä 60 %:lla

Kotikäyntilisä

Yksilöterapiassa, terapian toteuttaminen asiakkaan kotona, koulussa, päiväkodissa tai muussa arjen ympäristössä on mahdollista. Terapia voidaan myöntää kuntoutuspäätöksessä kotikäyntinä, kun se on perusteltua kuntoutuksen vaikuttavuuden lisäämiseksi, asiakkaan terveydentilan tai matkustamisesta aiheutuvan kohtuuttoman rasituksen vuoksi.

Palveluntuottajalle voidaan maksaa kotikäyntilisä myös silloin, kun palveluntuottajalle aiheutuu matka.

- ohjauskäynnistä, joka on myönnetty kuntoutuspäätöksessä.
- yhteistyökäynnistä, joita voi olla enintään 4 vuodessa.
- liikuntamuotojen kokeilusta ja harrastuksiin ohjauksesta, joita voi olla enintään 5 vuodessa.

Kotikäyntilisän maksaminen ko. tilanteissa ei edellytä kotikäyntien myöntämistä kuntoutuspäätöksessä.

Kotikäyntilisää maksetaan ja perushintaa korotetaan seuraavasti:

- 50 %:lla, jos edestakainen matka on alle 36 kilometriä
- 70 %:lla, jos edestakainen matka on 36–70 kilometriä
- 100 %:lla, jos edestakainen matka on yli 70 kilometriä.

Jos kotikäynneistä aiheutuu vain yhdensuuntaisia matkoja, noudatetaan edellä mainittuja kilometrimääriä ja kotikäyntikorotuksia.

Jos terapeutilla on matkan varrella muitakin kuin Kelan asiakkaita, kotikäyntilisä maksetaan vain niistä matkoista, jotka ovat aiheutuneet Kelan asiakkaan terapiasta.

Kun terapeutilla on kotikäyntimatalla muita kuin Kelan asiakkaita, terapeutin matka alkaa toimipai-
kasta/kodista toisen tahon järjestämän kuntoutuksen asiakkaan luo ja jatkuu sieltä Kelan asiak-
kaan osoitteeseen, ja tästä seuraavan Kelan asiakkaan luo. Terapeutti kirjaa esim. julkisen tahon
asiakkaan osoitteen niin, että sitä ei voi yhdistää asiakkaaseen, esim. Isokatu, Oulu.

Silloin kun saman käynnin yhteydessä samassa katuosoitteessa toteutetaan useamman henkilön
kuntoutus, maksetaan korotus vain yhden henkilön laskussa.

Esimerkiksi, asiakas A ja B ovat terveydenhuollon asiakkaita ja C on Kelan asiakas. Terapeutti
aloittaa matkan toimipisteestä ja tekee terapiat asiakkaiden A ja B luona. Seuraava terapia on
asiakkaan C luona. Kela maksaa matkakorvauksen asiakkaan B luota asiakkaan C luokse. Tera-
peutti palaa toimipisteelle, jolloin Kela maksaa matkan asiakkaan C luota toimipisteelle.

Erillinen matkakorvaus

Kotikäyntikorotuksen lisäksi palveluntuottajalle maksetaan erillinen matkakorvaus yli 100 kilometriä ylittävän **yhdensuuntaisen** yhdestä terapiakerrasta aiheutuvan kotikäyntimatkan osalta. Erillinen matkakorvaus korvataan verohallinnon voimassa olevien kilometrikorvausten mukaisesti.

Esimerkiksi kun Oulun toimipisteestään lähtee palveluntuottaja toteuttamaan terapiaa Kajaanissa, aiheutuu palveluntuottajalle 180 kilometrin yhdensuuntainen matka, josta Kela korvaa terapiakäynnin kotikäyntikorotuksella ja tämän lisäksi palveluntuottajalle 80 kilometrin osalta erillisen matkakorvauksen eli 80 km x 0,41 euroa (verohallinnon kilometrikorvaus vuonna 2017).

Kotikäyntimatkasta, josta aiheutuu erillinen matkakorvaus, on aina sovittava sopimuksen tehneen vakuutuspiirin kanssa.

LIITE 2

Kuntoutuspalaute ruotsin tai saamen kielellä

Kela maksaa palveluntuottajalle erillisen korvauksen kuntoutuspalautteen käännettämisestä seuraavissa tilanteissa:

- vakuutuspiirin alueella ei ole tarjouskilpailussa hankittu terapiaa kyseisillä kielillä
- vakuutuspiiri ei ole saanut tarjouskilpailusta huolimatta hankittua terapiaa kyseisillä kielillä
- kun vakuutuspiirissä ei sopimuskauden aikana ole asiakkaan tarpeeseen nähden tarpeellista terapiaa kyseisillä kielillä ja asiakas hakeutuu siitä syystä suomenkielellä toteutettavaan terapiaan.

Kuntoutuspalautteen kääntämisestä aiheutuvista kustannuksista Kela maksaa palveluntuottajalle erillisen korvauksen. Tarjouspyyntöä täsmennetään lisäämällä hintaliitteelle seuraavat Kelan määrittämät kiinteät hinnat:

Kuntoutuspalautteen käännöskustannukset ruotsin kielelle

- Kuntoutuspalaute 90,00 €/palaute

Kuntoutuspalautteen käännöskustannukset saamen kielelle

- Kuntoutuspalaute 140,00 €/palaute

Hinnat sisältävät ALV:n.